

Mark Herron er ph.d.-studerende på Afdeling for Retorik ved Københavns Universitet. Hans projekt omhandler præsidientiel retorik og brugen af narrativer i amerikansk politik.

E-mail: herron@hum.ku.dk

Esben Bjerggaard Nielsen er ph.d.-studerende hos Retorik på Institut for æstetik og kommunikation, Aarhus Universitet. Han beskæftiger sig i sit projekt med sekulære apokalyptiske fortællinger i klimadebatten.

E-mail: aestebn@hum.au.dk

Mark Herron & Esben Bjerggaard Nielsen:

Klassikerintro

De danske socialdemokrater leder efter den, mens den danske dronning og hendes familie repræsenterer den til overflod: fortællingen om Danmark. I begyndelsen af 2012 var der i medierne fokus på både statsministerens og dronningens portrætteringer af nationen. Dronningen blev fremhævet for at tilbyde en god fortælling, som danskerne kunne være en del af. Modsat efterlyste flere politikere og politiske kommentatorer som en reaktion på Helle Thorning-Schmidts første nytårstale den socialdemokratiske fortælling. Men hvorfor denne interesse for nødvendigheden af en fortælling for et politisk parti eller et statsoverhoved? Og hvad skal vi egentlig forstå ved begrebet fortælling? Denne interesse er et godt udgangspunkt for igen at bringe Walter Fishers teori om det narrative paradigme på banen. Det vil vi her gøre med oversættelsen af hans artikel "Narration as Human Communication Paradigm: The Case of Public Moral Argument", som blev trykt i *Communication Monographs* (51, 1) i 1984. En række interessante retoriske perspektiver dukker op i arbejdet med Fishers artikel, og i det følgende vil vi kort diskutere Fishers egne tanker om teorien, den oprindelige modtagelse af artiklen, brugen af Fishers teori i dag og vores egen tilgang til Fishers teori. Endelig vil vi kort slutte af med nogle betragtninger omkring selve oversættelsen af artiklen.

Fishers narrative paradigme

Fishers hensigt med sin artikel var dels at påpege, at vi bruger fortællinger på lige fod med argumenter, og dels at belyse en retorisk problemstilling i demokratiske debatter om offentlige og moralske spørgsmål. Teoretisk er essensen af Fishers påstand, at vi som personer vælger imellem forskellige fortællinger ud fra kriterier

om deres sammenhængskraft og konsistens samt deres appel til vores egen personlige (livs)fortælling. Fisher kalder disse kriterier henholdsvis *narrative probability* (sandsynlighed) og *narrative fidelity* (troværdighed). I artiklen ser Fisher styrken ved sin fremsatte teori i den egenskab, at der kan skabes en mere demokratisk tilgang til offentlig debat, hvor det ikke kun er de rationelle argumenter fremsat af eksperter, der får plads, men også et moralsk aspekt, som tillader en bredere offentlig deltagelse i debatten. Hans eksempel er debatten om atomvåben i USA.

For Fisher handler narrativitet ikke om læsning af skønlitteratur eller den æstetiske oplevelse, men snarere om hvordan folk møder, vurderer, påvirkes af og efterlever værdier, som formidles igennem fortællinger. Disse værdier findes både i retoriske diskurser og i skønlitterære beretninger. I forhold til værdi- og meningsdannelse er det for Fisher lige så relevant at se på *The Great Gatsby* og det antikke epos *Gilgamesh*, som det er at se på atomdebat og Reagans præsidentkandidatur.

Det bemærkelsesværdige ved at gå tilbage til Fishers artikel i dag er blandt andet, at han adresserer flere af de kritikpunkter, som hans samtidige kritikere påpegede ved artiklens ideer. Flere steder påpeger Fisher selv, at arbejdet med det narrative paradigme langt fra er færdigt. Hans ønske med artiklen var blot at skabe en mere seriøs opmærksomhed omkring dette nye paradigme. Først og fremmest var det ikke Fishers intention, at det narrative paradigme skulle erstatte det traditionelle rationelle paradigme, med Fishers ord, men i stedet fungere som et alternativ med andre styrker og muligheder. Fisher mente heller ikke, at det narrative paradigme benægtede ”folkets” talent for at formulere og overtage nye fortællinger” (Fisher 1984), som flere kritikere har påpeget som en mangel ved paradigmet. Fisher samlede senere en række af sine artikler om fortællinger og det narrative paradigme i bogen *Human Communication as Narration: Towards a Philosophy of Reason, Value and Action* (1987).

Modtagelsen af det narrative paradigme

I tiden efter udgivelsen af Fishers artikel om det narrative paradigme finder man flere artikler, der benytter sig af Fishers teori. Bl.a. brugte William F. Lewis det narrative paradigme til at diskutere Ronald Reagans politiske kommunikation.¹ Fishers artikel affødte dog også en større diskussion med Robert C. Rowland, som igennem en længere artikelseerie argumenterede frem og tilbage med Fisher om svagheder ved paradigmet. Rowlands største anke over for Fishers teori var, at Fisher inkluderer for meget i begrebet fortælling.² Ser man på begrebet fortælling, som Fisher gør, kan det ifølge Rowland omfatte stort set alle former for diskurs.³ Problemet er her, at ”hvis

1 William F. Lewis, ”Telling America’s story: Narrative form and the Reagan presidency,” *Quarterly Journal of Speech* 3 (1987) 73.

2 Robert C. Rowland, ”Narrative: Mode of Discourse or Paradigm?” *Communication Monograph* 3 (1987) 54.

3 Lucaites og Condit udtrykker lignende skepsis, men nøjes med at opfordre til yderligere systematisk undersøgelse og sammenligning af fortællingers potentialer i forskellige kontekster for at finde konturerne af et paradigme eller en narrativ meta-kode. John Luis

alle former for diskurs er en fortælling, er det svært at se, hvordan paradigmet kan hjælpe kritikeren i at beskrive og vurdere et bestemt værk.” Der er derfor fare for, at fortællingen ”mister [...] sit særpræg”.⁴ En anden svaghed ved Fishers narrative paradigme er ifølge Rowland den manglende anerkendelse af subjektivitet i fortællinger. Her nævner han fortællingen i Hitlers *Mein Kampf*, som ifølge Fisher var en fortælling med væsentlige mangler, fordi den fordrejede fakta. Rowlands spørgsmål er, hvordan det så kan forklares, at bogens fortælling havde held til at overbevise så mange tyskere om dens sandfærdighed? Menneskets subjektive opfattelse af troværdighed i en fortælling er ifølge Rowland også med til at så tvivl om Fishers teori.

Derudover har W.G. Kirkwood fremført en anden nævneværdig anke over for det narrative paradigme. Fishers beskrivelse af personers accept af en specifik fortælling beroede på en vurdering af fortællingens interne konsistens, og om den stemmer overens med, hvad den pågældende person allerede ”ved er sandt”. Ud fra især det sidstnævnte kriterium ser Kirkwood en problematisk konservativ dimension i paradigmet. Hvis man accepterer og udlever nye fortællinger ud fra en samling af allerede accepterede fortællinger, bliver det svært (hvis ikke umuligt) for en person at ændre mening eller omlægge sit liv.⁵

Nutidige fortolkninger af Fishers teori

Efter den indledende kritik har der været mere stille omkring Fishers narrative paradigme, og det fik aldrig den helt store gennemslagskraft, som han ønskede. I det sidste årti har flere teoretikere igen taget Fisher frem for at prøve at finpudse hans ideer og gøre dem relevante igen. En forløber for denne interesse er Maurice Charland, der funderer sin indflydelsesrige artikel om konstitutiv retorik i Fishers begreb om personers udlevelse af fortællinger. Charland beskriver i sin analyse af den canadiske Québécois-bevægelse, hvordan publikum kan handle (retorisk og materielt) ud fra delt identifikation med en fælles fortælling.⁶

Siden årtusindskiftet har en håndfuld retorikere beskæftiget sig med at genetablere det narrative paradigme. En af disse er Scott Stroud, som har forsøgt at skabe dialog imellem det narrative paradigme og traditionelle indiske religiøse og filosofiske tekster, der netop er udformet som fortællinger. Stroud udarbejder her samtidig en måde at omgås de problemstillinger, som Kirkwood førhen identificerede. Dette gør han ved at løse op for kravene til fortællinger, således at en persons potentielle holdninger får større rolle end, hvad vedkommende hidtil har ment.⁷

Senest har Kevin McClure fremsat en tilgang til paradigmet, hvori han går tilbage

Lucaites og Celeste Michelle Condit, ”Homo Narrans – Reconstructing Narrative Theory: A Functional Perspective,” *Journal of Communication* 4 (Fall) (1985), 35.

4 Egen oversættelse af Rowland: 1987, s. 267

5 W.G. Kirkwood, ”Narrative and the Rhetoric of Possibility”, *Communication Monographs* 59 (1992).

6 Maurice Charland, ”Constitutive Rhetoric: The Case of the People Québécois,” *Landmark Essays on Rhetorical Criticism*, red. Thomas W. Benson (California: Routledge, 1995).

7 Scott Stroud, ”Multivalent Narratives: Extending the Narrative Paradigm with Insights from Ancient Indian Philosophical Texts,” *Western Journal of Communication* 8 (2002), 66.

til udgangspunktet og vælger at se på nogle af Fishers kernebegreber, narrativ troværdighed og narrativ sandsynlighed.⁸ McClure gentænker disse ud fra en post-strukturalistisk tilgang og igennem en højere vægtning af Kenneth Burkes begreb identifikation. Resultatet kalder McClure ”narrativ identifikation”. Dette begreb dækker over sammenspillet imellem tekstuelle, sociologiske og psykologiske identifikationer. Det, McClure oprindeligt efterlyser, er en måde at beskrive både nye fortællinger og fortællinger, der ikke hænger sammen. I hans bud på at løse dette problem ses dog også visse punkter, som adresseres i Fishers oprindelige artikel fra 1984, men ikke blev klargjort nok i den efterfølgende diskussion med bl.a. Rowland.

Narrativer som et retorisk samlingspunkt

Både Charlands brug af Fisher som et af udgangspunkterne for sin beskrivelse af konstitutiv retorik og McClures gentænkning af selve kernen i det narrative paradigme åbner for en anskuelse af fortællinger, som både et diskursivt og socialt samlingspunkt. Man kan her se på den internationale klimadebat, som i høj grad er centreret omkring en katastrofefortælling. En sådan fortælling ligger for eksempel til grund for Al Gores slideshow ”En ubekvem sandhed” fra 2006, der bragte klimaet på alles læber.

Fortællingen rækker her tilbage i historien og beretter samtidig om systemiske problemer ved Vestens filosofiske adskillelse mellem menneske og natur samt om alle de udfordringer, menneskeheden indtil nu har overvundet. Fortællingen rækker også frem i tiden og beskriver en ødelagt verden hærget af superstorme, vandstandsstigninger og social uro. Publikum til en sådan retorik inkorporeres således i fortællingen og placeres i et afgrænset ”nu” i plottet, hvor muligheden for handling er enestående. På den måde bliver fortællingen et muligt retorisk samlingspunkt både for professionelle miljøaktivister og for den menige borger.⁹ Samtidig er det den direkte afvisning af denne fortælling, som har markeret klimaskeptikere og klimabenægteres retorik i det sidste årti. Selvom videnskaben i klimadebatten spiller en vigtig faktuel og ideologisk rolle, må man ikke undervurdere accepten eller afvisningen af større fælles fortællinger i sådanne sammenhænge.

Narrativer i USA's politiske landskab

Fishers teori har som nævnt tidligere været benyttet til at beskrive amerikansk politik og amerikanske politikeres tendens til at benytte fortællinger i deres fremførelse af argumenter og til at skabe en politisk persona. Præsidentkandidaten kobler ofte sin egen livsfortælling til den større fortælling om USA i valgkampen. En af styrkerne ved f.eks. Barack Obamas præsidentkampagne i 2008 var hans evne til at spejle

8 Kevin McClure, ”Resurrecting the Narrative Paradigm: Identification and the Case of Young Earth Creationism,” *Rhetoric Society Quarterly* 2 (2009), 39.

9 Det så man for eksempel på de forskellige sloganer i forbindelse med demonstrationerne i København under klimatopmødet (COP15) i 2009. Et specielt mindeværdigt slogan var ”there is no planet B”.

sin egen brogede personlige fortælling i den større fortælling om USA – og i denne kombination finde fælles fodslag med vælgerne. Obama havde på mange måder påtaget sig rollen som *narrator-in-chief* for nationen, før han blev valgt som præsident.

Efter valget har den personlige fortælling for Obama dog vejet pladsen til fordel for et fokus på pragmatisk lederskab og politik i præsidentens taler. Når man overvejer de traditioner vedrørende præsidentens talegenrer såsom indsættelsestale og State of the Union, som de bliver beskrevet af forskere (Lewis: 1990, Jamieson og Campbell: 2008), synes der dog stadig at være plads til brugen af personlige fortællinger som en vedvarende ressource for præsidenter, som de kan benytte sig af efter valget. Det er en ressource, en præsident som f.eks. Ronald Reagan udnyttede kraftigt i løbet af sin administrationsperiode.

Arbejdet med sproget

Her til sidst vil vi også gerne påpege nogle af de valg, vi har truffet i forhold til oversættelsen. Vi har ønsket at ramme Fishers tone så loyalt som muligt, dog har vi visse steder valgt at vægte klarheden i sproget på dansk over nærheden til den engelske version. Vi har bestræbt os på at oversætte både større og mindre citater til dansk. Nøglebegreber som ”narrative fidelity” og ”narrative probability” har vi oversat med ”narrativ troværdighed” og ”narrativ sandsynlighed”. Begrebet ”Good reason”, som Fisher også benytter sig af hyppigt igennem artiklen, har vi oversat med både ”sund fornuft” og ”gode grunde” afhængigt af hvad der har givet klare mening. Endeligt har vi efter megen overvejelse valgt at oversætte ”the rational world paradigm” med ”det rationelle verdensparadigme”.

Walter R. Fisher er professor i kunst og videnskab i kommunikation ved University of Southern California. Originaltekst: "Narration as a Human Communication Paradigm: The Case of Public Moral Argument". Communication Monographs vol. 51 (March), 1984

Oversat af Mark Herron og Esben Bjerggaard Nielsen

Walter R. Fisher:

Narration som paradigme for menneskelig kommunikation

Om offentlig moralsk debat

Dette essay fremsætter en teori om menneskelig kommunikation baseret på forestillingen om mennesket som *homo narrans*. Det sammenligner og kontrasterer dette syn med det traditionelle rationelle perspektiv om symbolsk interaktion. Brugbarheden af det narrative paradigme og dets medfølgende forståelse af fornuft og rationalitet demonstreres igennem en udvidet analyse af nøgleaspekter af den igangværende debat om atomkrig og via en kort anvendelse på Gilgamesh-eposet. Det narrative paradigme bringer to temaer i den retoriske teori sammen: det argumenterende, overbevisende tema og det litterære, æstetiske tema.

Det korrigerende ved den videnskabelige rationalisering synes nødvendigvis at være et rationale for kunst – dog ikke udøvende kunst, ikke specialiseret kunst for nogle at producere og mange at observere, men en kunst i ordets bredeste forstand, *kunsten at leve*.

Kenneth Burke

Da jeg skrev "Toward a Logic of Good Reasons" (Fisher, 1978), var jeg ikke klar over, at jeg bevægede mig hen imod et alternativt paradigme for menneskelig kommunikation. En indikation herpå kan findes i antagelsen, at "mennesker som retoriske væsner er ligeså meget værdisættende, som de er fornuftsbase-rede dyr" (s. 376), og i opfattelsen af gode grunde som "de elementer, der giver hjemmel til at acceptere eller lytte til råd skabt af enhver form for kommuni-

kation, der kan betragtes som retorisk” (s. 378). Selvom antagelsen ikke i en alvorlig grad forhindrer anskuelsen af retorik som praktisk argumentation, så indebærer ideen en holdning til en udvidelse af denne teori. Den sunde fornufts logik fordrer, at diskussion ikke behøver være bundet til argumenterende prosa eller udtrykt i entydigt inferentielle eller implikative strukturer: Argumenter kan blive opdaget i alle former for symbolsk handling – ikke-diskursive såvel som diskursive.

At dette er tilfældet, blev påvist i en undersøgelse af argumenter i *En sælgers død* og *Den Store Gatsby* (Fisher & Filloy, 1982). Forfatterne konkluderede, at disse litterære værker leverer gode argumenter for ikke at stole på den materialistiske myte i den amerikanske drøm (Fisher, 1973, s. 161), i forhold til hvad det kræver at efterleve den, og hvad den ikke nødvendigvis leverer, selvom man udlever den på en ”succesfuld” måde. Denne indsigt bekræfter Gerald Graffs tese om, at en litterær teori eller praksis, der benægter referencer til verden, og benægter, at litteratur har kognitiv såvel som æstetisk betydning, er en *Litteratur imod sig selv* (Graff, 1979). Med andre ord, ”nogle dramaer og litterære værker argumenterer rent faktisk” (Fisher & Filloy, 1982, s. 343).

Det paradigme, som jeg nærmede mig, blev ikke fuldt ud klart, før jeg undersøgte den igangværende atomdebat, hvori det traditionelle syn på rationalitet ikke fungerede særligt godt, og før jeg læste Alasdair MacIntyre’s *After Virtue: A Study in Moral Theory* (1981). Det, som imponerede mig mest ved bogen, var den observation, at ”mennesket er i sine handlinger og i sin praksis såvel som i sine forestillinger i bund og grund et historiefortællende dyr” (s. 201). Ud fra dette synspunkt bliver det ”udførte, dramatiske narrativ” (s. 200) ”den grundlæggende og essentielle genre der karakteriserer menneskelig handling” (s. 194). Disse ideer er grundlaget for det paradigme, som jeg her præsenterer – det narrative paradigme. Når jeg derfor bruger termen ”narration”, mener jeg ikke en fiktiv komposition, hvis påstand kan være sand eller falsk og ikke har nogen nødvendig forbindelse til kompositionens budskab. Med ”narration” refererer jeg til en teori om symbolsk handling – ord og/eller handlinger – som har sammenhæng og mening for dem, der lever, skaber, eller fortolker dem. Det narrative perspektiv har derfor relevans for virkelige såvel som for fiktive verdener, for fortællinger skabt af livet og for fortællinger affødt af fantasien.

Det narrative paradigme kan derfor betragtes som en dialektisk syntese mellem to traditionelle tråde i retorikkens historie: Det argumenterende, persuasive tema og det litterære, æstetiske tema. Som det vil blive vist, insisterer det narrative paradigme på, at menneskelig kommunikation skal ses som værende historisk såvel som situationel; som fortællinger, der konkurrerer med andre fortællinger, etableret via sund fornuft; som værende rationelle, når de tilfredsstiller kravene om narrativ sandsynlighed og narrativ troværdighed og som uundgåeligt moralske opfordringer. Det narrative paradigme udfordrer tanken om, at menneskelig kommunikation – hvis den skal opfattes som retorisk – skal være i en argumenterende form, at fornuft kun kan tilskrives diskurser, der er markeret af klare identificerbare inferentielle og implikative former, og at normerne for evaluering af retorisk kommunikation skal være rationelle standarder taget fra uformel og formel logik. Det narrative paradigme benægter ikke fornuft og rationalitet; det rekonstruerer disse og gør

dem til grundlag for alle former for menneskelig kommunikation.

Før jeg går videre, bør jeg gøre rede for, på hvilken måde jeg benytter mig af termen ”paradigme”. Med paradigme henviser jeg til en repræsentation designet til at formalisere strukturen af en komponent i en specifik oplevelse og for at lede forståelsen og undersøgelsen af indholdet og funktionen af denne erfaring – i dette tilfælde oplevelsen af menneskelig kommunikation. Masterman betegner denne form for paradigme som ”metafysisk” eller som et ”metaparadigme” (1970, s. 65; se også Kuhn, 1974). Eftersom det narrative paradigme ikke indebærer en bestemt form for undersøgende metode, har jeg ikke brugt en betegnelse, der ellers kunne være foreslået: ”narratisme”. Det narrative perspektiv har dog en kritisk forbindelse til ”dramatisme”, hvilket vil blive diskuteret senere.

I tråd med Wayne Brockriedes begreb om perspektivisme (1982) vil jeg ikke påstå, at det narrative paradigme er den eneste legitime og brugbare måde at værdsætte menneskelig kommunikation, eller at den nødvendigvis vil erstatte det traditionelle rationelle paradigme omkring menneskelige beslutningsprocesser og handling. Som det allerede er blevet indikeret, vil jeg præsentere det narrative paradigme som en alternativ tilgang. Jeg påstår ikke engang, at det er fuldstændigt ”nyt”. W. Lance Bennett har sammen med Martha S. Feldman udgivet bogen *Reconstructing Reality in the Courtroom* (1981) samt to essays, der har direkte indflydelse på det nuværende projekt. Ét, der har at gøre med politisk kommunikation (Bennett, 1975) og et andet om juridisk kommunikation (Bennett 1978; se også Farrell, 1983; Gallie, 1964; Hawes, 1978; Mink, 1978; Schrag, 1984; Scott, 1978; Simons, 1978). Bortset fra disse studier kender jeg ikke til andre forsøg på at foreslå narration som et paradigme. Der er selvfølgelig en tradition indenfor retorisk teori og pædagogik, der fokuserer på narration som et element i en diskurs og som en genre i sig selv (f.eks. Ochs & Burritt, 1973). Derudover er der et stigende antal undersøgelser, der fokuserer på historiefortælling (f.eks. Kirkwood, 1983). Her, som før, opfattes narration som en form for kommunikation, ikke et paradigme for kommunikation.

Konteksten for det følgende ville ikke være fyldestgørende uden en anerkendelse af det arbejde, som teologer og de, der interesserer sig for religiøs diskurs, har udført. Det nyeste arbejde indenfor denne tradition inkluderer Goldberg (1982) og Hauerwas (1981). Det er værd at dvæle ved disse studier, idet de kan ses som forløbere for flere af de temaer, som vil blive udviklet senere hen i denne artikel. Goldberg påstår at:

Uanset de rammesættende udtalelser, en teolog måtte ville give om et samfunds overbevisninger, må han eller hun bevidst stræbe efter at holde disse udtalelser i nærkontakt med de narrativer, der forårsager disse overbevisninger, hvorigennem de opnår deres forståelse og mening, og fra hvilke de er blevet hentet. (s. 35)

Det samme kan siges om dem, der vil forstå hverdagsoplevelser. Grundlaget for at bestemme mening, validitet, fornuft, rationalitet og sandhed må være en narrativ kontekst: historie, kultur, biografi og karakter. Goldberg argumenterer også for at:

Hverken ”fakta” eller vores ”oplevelser” kommer til os i diskrete og ikke-forbundne pakker, som bare venter på at få tilføjet det korrekte moralske princip. I stedet eksisterer de i kraft af et narrativ, der kan forbinde fakta i vores oplevelse sammen til et sammenhængende mønster, og det er derfor takket være dette narrativ, at vores abstrakte regler, principper og forestillinger opnår deres fulde forståelighed. (s. 242)

Igen er udtalelsen relevant for mere end det moralske liv; den er ligeledes relevant for det sociale og det politiske liv. Han observerer, som jeg også ville gøre det, at ”hvad der tæller som opfyldelse af de forskellige betingelser for retfærdiggørelse vil variere fra fortælling til fortælling...” (s. 246). Jeg vil foreslå et grundlag for sådanne retfærdiggørelser gennem en diskussion om narrativ rationalitet.

Med et par modifikationer vil jeg bakke op om to af Hauerwas’ (1981) ti teser. For det første påstår han, at ”Evangeliets sociale betydning – for kirkens liv – erkendes gennem den narrative struktur i de kristne overbevisninger” (s. 9). Jeg ville sige det på denne måde: livets mening og betydning i alle sociale dimensioner forudsætter en erkendelse af dets narrative struktur. For det andet hævder Hauerwas, at ”Enhver social etik involverer en fortælling, hvad enten det er opstået med formuleringen af grundlæggende principper for social organisation og/eller konkrete alternativer” (s. 9 se også Alter, 1981; Scult, 1983). Den eneste forandring, som jeg ville indføre, er at slette ordet ”social.” Enhver etik, hvad enten den er social, politisk, juridisk eller andet involverer fortællinger.

Endelig bør værker om narration af forskere som Derrida (1980), Kermode (1980) og Ricoeur (1980) nævnes. Særlig relevant for dette projekt er essays af White (1980; se også White 1978), Turner (1980) og Danto (1982; se også Nelson, 1980; Todorov, 1977).

Formål

Hvis jeg kan påvise, at narration fortjener at blive accepteret som et paradigme, vil det konkurrere med det herskende paradigme, som jeg kalder det rationelle verdensparadigme. Ligesom andre paradigmer i de humanistiske videnskaber afviser det narrative paradigme dog i virkeligheden ikke det, som er gået forud, men indordner det under sig.

Det rationelle verdensparadigme ses som én måde at fortælle historien om, hvordan personer argumenterer overfor hinanden i visse sammenhænge. Indtil videre er det dog nok, hvis det narrative paradigme kan betragtes som værdigt til at sameksistere med det rationelle verdensparadigme.

Jeg vil begynde med at karakterisere og kontrastere de to paradigmer. Jeg vil derefter undersøge kontroversen om atomkrigsførelse, en offentlig moralsk debat, fremhæve specifikke problemer i forhold til det rationelle verdensparadigme og påvise, hvordan det narrative paradigme fremsætter en mulig løsning derpå. Efterfølgende vil jeg genoverveje det narrative paradigme og lave en konklusion med flere muligheder for yderligere undersøgelser. Selvfølgelig udgør dette essay ikke en færdig formulering. Det tilbyder en konceptuel ramme, som jeg er klar over kræver

langt mere udvikling, før den kan betragtes som overbevisende. Som jeg før har nævnt, vil det på nuværende tidspunkt være tilstrækkeligt, hvis det modtager seriøs opmærksomhed. Fra en sådan opmærksomhed burde en mere fyldestgørende og overbevisende formulering kunne opstå.

Det rationelle verdensparadigme

Dette paradigme er ganske velkendt, da det har eksisteret, lige siden Aristoteles' *Organon* blev et fundament for vestlig tankegang. Uafhængigt af dets historiske form forudsætter det rationelle verdensparadigme, at: (1) mennesker essentielt set er rationelle væsner; (2) det paradigmatisk ved menneskers beslutningsprocesser og kommunikation er argumentation – klare inferentielle (implikative) strukturer; (3) argumentationsførelse dikteres af situationelle vilkår – juridiske, videnskabelige, lovgivende, offentlige etc.; (4) Rationalitet bestemmes ud fra viden om emnet, evner for at argumentere og dygtighed udi reglerne for at advokere i den pågældende sag; og (5) verden består af en række logiske problemstillinger, der kan løses med behørig analyse og brugen af fornuft som en argumentativ konstruktion. Med andre ord er argumentation både som produkt og som proces dét, som gør os til mennesker. Det er midlet til alt det, mennesket kan vide og erkende – og hermed opnår det sin bestemmelse, *telos*. Det rationelle verdensparadigmets filosofiske fundament er epistemologien. Dets lingvistiske materialer er selvindlysende domme, demonstrationer og beviser – de verbale udtryk for sikker og sandsynlig viden.

Det bør her fremhæves, at realiseringen af det rationelle verdensparadigme afhænger af en samfundsform, som enten tillader eller kræver kvalificerede personers deltagelse i offentlige beslutningsprocesser. Ydermere kræver det et fællesskab af borgere, der deler fælles sprog, en generel troskab over for statens værdier, relevante informationer i forhold til de spørgsmål, der konfronterer fællesskabet, og som afgøres via argumentation, og en forståelse for argumentative problemstillinger og forskellige måder at ræsonnere på samt passende bedømmelse deraf. Med andre ord skal der eksistere noget, som kan kaldes offentlig eller social viden, og der skal være en ”offentlighed”, for at debat kan være den form for drivkraft, som var tiltænkt (Bitzer, 1978; Farrell, 1976). Fordi det rationelle verdensparadigme stiller disse krav, og fordi *det at være rationel* (at være kompetent til at argumentere) *er noget, som skal tillæres*, har det historisk set været et mål for vestlig uddannelse at skabe en bevidsthed om nationalt fællesskab og instruere borgere i logik og retorik – om ikke andet så grundelementerne heri (Hollis, 1977, pp. 165-166; Toulmin, 1970, s.4).

Det rationelle verdensparadigme – i stort omfang en arv fra den klassiske periode – har selvfølgelig ikke været uberørt af ”modernismen”. Flere forfattere har beskrevet og reageret på modernismens indflydelse (Barrett, 1979; Booth, 1974; Gadamer, 1981, 1982; Lonergan, 1958; MacIntyre, 1981; Rorty, 1979; Schrag, 1980; Sennett, 1978; Toulmin, 1972, 1982; Voeglin, 1952, 1975). Sammen med eksistentia- lismen er naturalismen den tankegang, som har gjort mest til at underminere det rationelle verdensparadigme. Én naturalistisk tradition udspringer fra fysik og matematik og gør den logiske struktur i videnskabelig viden til sit fundament. En

anden tradition, som involverer biologi, psykologi og samfunds-videnskaberne, tilpasser dette syn på viden til de humanistiske videnskaber. Ifølge John Herman Randall Jr.:

Det største praktiske problem, de to typer af naturalisme efterlader, er deres behandling af værdier. Med udgangspunkt i fysikken har den ene type filosofi det med at ekskludere spørgsmål om værdier fra videnskabens interesseområde og den videnskabelige metode. De overlader dem enten til en traditionel ikke-videnskabelig fremgangsmåde og overgiver dem ligesom Russell til poeten og mystikeren; eller de gør som den logiske empirist og afviser det hele som ”meningsløst”, hvorved de ligesom Ayer fastholder, at enhver bedømmelse af værdier er udtryk for simple personlige følelser. Humanistiske erfaringsfilosofier – nedarvet fra Hegel, fra dialektisk materialisme til Dewey – underkaster dem den videnskabelige metode for kritik og afprøvning af andre værdier og giver derved en forhåbning om, at vi kan bruge alt det, vi har lært af videnskabens fremgangsmåde til endeligt at opbygge en videnskab om værdier, som kan sammenlignes med den videnskab, der var den græske tænknings stolthed. (1976, s. 651)

Det står klart: Ifølge den første type af naturalisme kan hverken offentlig eller social viden, ej heller offentlig eller social argumentation, eksistere, fordi begge gennemsyres af værdier. Som Habermas nævner, ”forholdet imellem teori og praksis kan nu kun gøre sig gældende i form af en funktionel anvendelse af teknikker, som er sikret gennem empirisk videnskab” (Habermas, 1967, s. 254; Heidegger, 1972, pp. 58-59).

I forhold til den anden type af naturalisme kan man ligesom Randall håbe på, at den vil skabe de muligheder, han ser i den. Men faktum er, at ingen videnskab om værdier er opstået, og at det heller ikke synes sandsynligt, at dette vil ske; ydermere påtalte Dewey (1927) selv afmatningen af offentlighedsbegrebet og betvivlede dets tilbagekomst. Hans håb var opbygningen af ”fællesskaber”. 55 år senere afsluttede MacIntyre interessant nok *After Virtue* med følgende observation: ”Det, som er vigtigt på dette stadie, er opbygningen af lokale former for fællesskab, hvor gensidig respekt og det intellektuelle og moralske liv kan opretholdes” (1981, s. 245).

En af naturalismens konsekvenser har været at afgrænse det rationelle verdensparadigme til specialiserede studier og reducere hverdagsargumentation til en irrationel praksis. Reaktionen på denne tilstand har været en historisk indsats for at genetablere det rationelle verdensparadigme i forhold til menneskelige beslutningsprocesser og kommunikation ved at: (1) rekonstruere forestillingen om viden (se for eksempel Bitzer, 1978; Farrell, 1976; Habermas, 1973; Lyne, 1982; McGee & Martin, 1983; Polanyi, 1958; Ziman, 1968); (2) genskabe et begreb om offentlighed – i form af rationelle foretagender, områder og/eller fællesskaber (Se for eksempel McKerrow, 1980a,b; Toulmin, 1958, 1972; Toulmin, Rieke & Janik, 1979; Willard 1982; se også de første 19 essays i Ziegelmüller & Rhodes, 1981); (3) formulere en passende logik for praktisk argumentation (se for eksempel Fisher, 1978; Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1969; Toulmin, 1958; Wenzel, 1977); og (4) gentænke forestillingen om gyldighed, fornuft og rationalitet (se for eksempel Apel, 1979; Ehninger,

1968; Farrell, 1977; Fisher, 1980; Gottlieb, 1968; Johnstone, 1978; McKerrow, 1977, 1982). Mange af de citerede undersøgelser berører eller ligefrem fremsætter forslag om at rekonstruere selve begrebet argumentation. Forfattere, som eksplicit arbejder med dette projekt, er blandt andet Brockriede (1975, 1977), Burleson (1981), Jacobs og Jackson (1981), McKerrow (1981), O’Keefe (1977, 1982), Wenzel (1980) og Willard (1978).

Som jeg har antydnet, går det underliggende motiv for disse forskellige studier og den bevægelse, de styrker, ud på at reparere det rationelle verdensparadigme, så det igen kan komme til at tjene hverdagens argumentation. Man bør klart anerkende motivet såvel som bevægelsen, men dog stille to spørgsmål: (1) Har denne reformation været en succes? (2) Er der en mere gavnlige måde at tænke og artikulere strukturerne i hverdagsargumentation? Det er for tidligt at besvare det første spørgsmål endegyldigt, men man kan ikke benægte, at meget godt arbejde er blevet udført specielt i etableringen af en antydning af rationalitet i forskellige områder af argumentation. Jeg vedholder dog, at lignende fremgang ikke er gjort i den arena, hvor argumentation er mest generel og allertydeligst beskæftiger sig med værdier, offentlige moralske diskussioner, som den senere undersøgelse af atomdebatten vil belyse.

Denne fiasko får mig til at tænke, at problemet med at genetablere rationalitet i hverdagsargumentet kunne ligge i den antagelse, at genbekræftelse af det rationelle verdensparadigme er den eneste løsning. Min holdning er, at et andet paradigme – det narrative paradigme – muligvis tilbyder en bedre løsning, der skaber grundlag ikke kun for offentlig moralsk debat, men også andre former for argumentation og for menneskelig kommunikation generelt. Mit svar til det andet spørgsmål er således: ”Ja, det mener jeg”. Jeg skal dog skynde mig at gentage, at en godtagelse af det narrative paradigme ikke betyder, at man afviser alt det gode arbejde, som allerede er blevet gjort; det betyder en gentænkning af dette arbejde og en søgen efter nye tiltag, der kan berige vores forståelse af kommunikativ interaktion. Repræsentativt for det allerede udførte, gode arbejde om offentlig argumentation er essays af Cox (1981), Goodnight (1980), Hynes Jr. (1980), Lucaites (1981), Pryor (1981), Sillar & Ganer (1982) og Zarefsky (1981).

Det narrative paradigme

Mange forskellige grundmetaforer er blevet foreslået som repræsenterende det væsentlige ved mennesket: *homo faber*, *homo economicus*, *homo politicus*, *homo sociologicus*, ”det psykologiske menneske”, ”det religiøse menneske”, *homo sapiens* og selvfølgelig ”det rationelle menneske”. Jeg vil nu foreslå, at *homo narrans* bliver føjet til listen.

Inden jeg forsøger at afgrænse de forudsætninger, der rammesætter det narrative paradigme, vil jeg beskrive, hvordan metaforen *homo narrans* hænger sammen med de metaforer, der er gået forud. For det første kan enhver af grundmetaforerne anses for at være en mestermetafor [master trope] og dermed fungere som fundament, mens de andre manifesterer sig som figurer. Med det narrative perspektivs terminologi er det mestermetaforen, der giver plotstruktur til menneskelige erfaringer, og

de andre metaforer giver underplots. Når en af de andre metaforer fremstår som mestermetafor, bliver narration, sådan som vi nu anser den, til en form for menneskelig interaktion – en aktivitet, en kunstform, en genre eller et formsprog.

For det andet, når narration anses som overmetaforen, underlægger den sig de andre. De andre metaforer bliver da betragtet som begreber, der viser forskellige måder at berette om eller redegøre for menneskeligt valg og handling. At berette om noget tager form som historie, biografi eller selvbiografi. At redegøre for noget tager form som en teoretisk forklaring eller argument. At berette om eller redegøre for noget kan også blive udtrykt i poetisk form: et drama, poesi, en roman og så videre. At berette om og redegøre for noget er også grundlaget for al rådgivende diskurs. Uanset hvilken form de måtte tage, så er det at berette om eller gøre rede for noget fortællinger, vi fortæller os selv for at etablere et meningsfuldt livs- og verdenssyn. Fortællerens eller fortællernes karakter, konflikterne, løsningerne og stilen varierer måske, men hver måde at berette og gøre rede på er blot en måde at beskrive ”en sandhed” om den menneskelige tilværelse.

For det tredje er metaforen *homo narrans* en indarbejdelse og udvidelse af Burkes definition af ”mennesket” som ”symbol-brugende (symbol-skabende, symbol-misbrugende) dyr” (Burke, 1968, side 16; Cassirer, 1944, side 26, se også Langer, 1953, pp. 264 ff). Ideen om mennesker som historiefortællere viser det almene træk ved alle symbolske konstruktioner; den indebærer, at symboler i sidste ende er skabt og kommunikeret som fortællinger, hvis mening er at skabe orden i menneskelige oplevelser og at overtale andre til at dvæle ved dem for at skabe fælles levevis i samfund, hvori der er en retmæssig plads til den fortælling, som er grundlæggende for ens liv. Som Burke foreslår, er ens liv en fortælling, der deltager i fortællinger fra folk, som har levet, som lever nu, og som vil leve i fremtiden. Han spørger: ”Hvorfra får dramaet sit materiale?” Jeg ville ændre dette spørgsmål til: ”Hvorfra får vores fortællinger deres materiale?” Og jeg ville acceptere hans svar:

Fra den ”uendelige samtale” der foregår på det historiske tidspunkt, vi fødes. Forestil dig, at du går ind i en salon. Du ankommer sent. Ved din ankomst har andre været der meget længere end dig selv, og de er midt i en ophedet diskussion, en diskussion, der er så ophedet, at de end ikke kan stoppe op og fortælle dig præcist, hvad den går ud på. Faktisk er diskussionen allerede begyndt længe inden, de selv ankom, så ingen af de tilstedeværende er kvalificerede til at genfortælle dig alle trinene, der er gået forud for den igangværende diskussion. Du lytter for en stund, indtil du beslutter dig for, at du har fanget indholdet af diskussionen, så fremsætter du din egen holdning. Nogen svarer, du svarer ham, en anden forsvaret dig, en anden stiller sig på din modstanders side og gør ham enten pinligt berørt eller taknemmelig, afhængig af kvaliteten af din allieredes hjælp. Men diskussionen kan ikke færdiggøres. Timerne bliver sene, og du må gøre dig klar til at tage af sted. Du rejser dig, mens diskussionen stadig er i fuld gang. (Burke, 1957. s. 94-97. For en diskussion af forståelsen af samtale som narration se MacIntyre, 1981; Campbell & Stewart, 1981).

Som Heidegger bemærker det, ”Vi er en samtale ... samtale og dens sammenhæng giver støtte til vores væren” (Heidegger, 1949, s. 278, Gadamer, 1982, s. 3300 ff; Rorty, 1979, s. 315 ff.).

For yderligere at redegøre for det narrative paradigme vil jeg specificere, hvordan det relaterer til Bormanns begreber ”fantasitemaer” og ”retoriske visioner” (1972) og til Frentz og Farrells sproghandlingsparadigme (1976). Bormann mener, at fantasi er en teknisk term, der refererer til ”den kreative og den imaginære tolkning af begivenheder, som opfylder et psykologisk eller retorisk behov.” (1983 s. 434). Fantasitemaer opstår ”i grupperes interaktioner via en erindring om noget, der er sket for gruppen i fortiden, eller en drøm om hvad gruppen måske kan gøre i fremtiden” (1972, s. 397). Vævet sammen bliver de til sammensatte dramaer, som Bormann kalder for ”retoriske visioner” (1972, s. 398). Set igennem det narrative perspektiv forstås hvert af disse begreber som dramatiske fortællinger, der udgør den sociale virkeligheds stof for dem, som skaber fortællingerne. Snarere end at være fantasier er de derfor ”retorisk fiktion”, konstruktioner af fakta og tro, der har overtalende styrke (Fisher, 1980). Uden at komme ind på problemet om, hvordan gruppeskabte fortællinger bliver til offentlige fortællinger, vil jeg ikke desto mindre gerne pointere, at Bormann (1973) og andre har demonstreret, at ”retoriske visioner” eksisterer (for eksempel Bantz, 1975; Kidd, 1975; Rarick, Duncan, Lee & Porter, 1977). Jeg ser denne demonstration som et delvist bevis på det narrative paradigmes rigtighed (for yderligere empiriske beviser, se Bennett, 1978; Campbell, 1984).

Med små tilpasninger finder jeg ikke nogen uforenelighed mellem det narrative paradigme og sproghandlingsparadigmet. Faktisk giver begrebet sproghandling kun mening anskuet som en narrativ form (Ricoeur, 1976). Det, som Frentz og Farrell (1976) beskriver som ”livets form” og ”møder” – underforståede vidensområder, æstetiske forventninger, institutionelle begrænsninger og sømmelighedsregler – kan ses som de kræfter, der bestemmer fortællingers struktur i visse interpersonelle miljøer. Det, de kalder for en ”episode”, en ”regel-bekræftende sekvens af symbolske handlinger skabt af to eller flere aktører, som er kollektivt rettet mod emergente mål”, kan ses som den proces, hvorved en eller flere forfattere skaber en novelle eller et kapitel – bestemmer sig for et plot, karakterernes udformning, løsninger og deres betydning og indflydelse for dem og andre (s. 336).

Jeg vil ikke give det indtryk, at det narrative paradigme blot imødekommer Bormanns, Frentz’ og Farrells begrebskonstruktioner. Deres arbejde beriger det narrative paradigme. I det følgende vil jeg især gøre brug af sproghandlingsparadigmet.

De forudsætninger, der strukturerer det narrative paradigme, er: (1) mennesker er grundlæggende historiefortællere; (2) den paradigmatisk form for menneskelig beslutningstagen og kommunikation er ”sund fornuft”, som varierer i form, i forhold til kommunikationssituationer, genrer og medier; (3) produktionen og praktiseringen af sund fornuft er baseret på historie, biografi, kultur og karakter udover den slags kræfter, som Frentz og Farrells sproghandlingsparadigme identificerer; (4) rationalitet bestemmes af, at personer af natur er narrative væsner – deres iboende bevidsthed om narrativ sandsynlighed, hvad der konstituerer en sammenhængende historie, og deres evindelige vane med at teste narrativ troværdighed, hvorvidt for-

tællingerne, de oplever, føles sande i forhold til de fortællinger, de ved, er sande i deres eget liv (det skal bemærkes, at narrativ sandsynlighed og narrativ troværdighed er analoge med begreberne 'dramatisk sandsynlighed' og 'sandsynlighedspræg'; som MacIntyre (1981, s. 200) observerer: "Forskellen mellem imaginære og virkelige karakterer ligger ikke i den narrative form af det, de gør; den ligger i hvor høj grad de føler sig som forfattere til denne narrative form og til deres egne gerninger") og (5) verden er en række historier, som man skal vælge imellem for at leve det gode liv i en kontinuerlig genskabelsesproces. For at opsummere, så er sund fornuft essensen af fortællinger, måden hvorpå mennesker realiserer deres natur som argumenterende og værdisættende dyr. Det filosofiske grundlag for det narrative paradigme er ontologi. Materialerne for det narrative paradigme er symboler, tegn på samhörighed og sund fornuft, det kommunikative udtryk for social virkelighed.

Virkeliggørelsen af det narrative paradigme kræver ikke en bestemt samfundsform. Hvor det rationelle verdensparadigme altid er nærværende i vores bevidsthed, fordi vi er blevet uddannet til at bruge det, så er den narrative impuls en del af vores væren, fordi vi erhverer os narrativitet i den naturlige socialiseringsproces (Goody & Watt, 1962-1963; Krashen, 1982). At fortællingen, hvad enten den er skrevet eller mundtlig, er en del af den menneskelige natur, som krydser perioder og kulturer, bekræftes af historikeren White: "Fortællingen er ikke blot én kode blandt mange, som en kultur benytter til at tilføje mening til oplevelser. Den er en meta-kode, en menneskelig almenviden, med hvilken mellemkulturelle beskeder om delte virkeligheder kan overføres... fraværet af narrativ kapacitet eller en benægtelse af fortællinger indikerer et fravær eller en benægtelse af mening i sig selv." (1980, s. 6); af antropologen Turner: "Hvis vi ser på fortælling ud fra et etisk synspunkt som et altdominerende instrument for etableringen af 'værdier' og 'mål', som Dilthey forstår termerne, der motiverer menneskelig opførsel i situationelle 'meningsstrukturer', så må vi medgive, at det er en almen kulturel aktivitet indlejret i selve kernen i det sociale drama, i sig selv endnu en mellemkulturel og transtemporal enhed i den sociale proces" (1980, s. 167); og ifølge lingvisten og folkloristen Dell Hymes: "Den narrative brug af sprog tilhører ikke underordnede kulturer, som folkekulturer eller arbejderklassen eller lignende. Der er tale om en universel brug" (1980, s. 132; se også Barthes 1977; Ong, 1982).

Gregory Bateson går så langt som til at hævde, at "hvis jeg i bund og grund har ret i det, jeg siger, må det *at tænke i fortællinger* deles af alle sindstyper, såvel vores eget som de amerikanske kæmpefyrræters og sønemonernes" (1979, s.14). Og Burke observerer, at "vi antager, at der var en tid, hvor vores forfædre fik mulighed for at gå fra SANSNING til ORD (hvor de kunne gengive oplevelsen af at smage på en appelsin ved at sige 'det smager af appelsin'. Det var HER FORTÆLLINGEN KOM TIL VERDEN)" (1983, s. 1).

Fortællinger er således tematisk set (hvis ikke i enhver henseende) meningsfulde både specifikt for personer og generelt på tværs af fællesskaber og kulturer, endda på tværs af tid og rum. Fortællinger gør os i stand til at forstå andres handlinger, "fordi vi alle udlever fortællinger i vores liv, og fordi vi forstår vores eget liv i kraft af narrativer" (MacIntyre, 1981, s.197).

Fra denne synsvinkel indeholder rationalitet – som jeg har foreslået – principperne: narrativ sandsynlighed og narrativ troværdighed. Som jeg tidligere har beskrevet, står disse principper i kontrast til rationalitetens fundamentale elementer, dog uden at modsige dem (Fisher, 1978, 1980). Disse er faktisk indordnet under det narrative paradigme. Den tidligere opfattelse var rettet ind efter det rationelle verdensparadigme og påstod i bund og grund, at rationalitet var et spørgsmål om argumentativ kompetence: det vil sige viden om emner, måder at ræsonnere på, passende afprøvning af påstande og regler for at advokere indenfor et specifikt område. Rationalitet var derfor noget, som måtte tillæres. Den afhæng af deliberation og krævede en høj grad af selvbevidsthed. Narrativ rationalitet stiller ikke disse krav. Det er noget, vi alle har. Den er afhængig af, at menneskets sind er som Booth (1974, s.114-137) fremstiller det i *Modern Dogma and the Rhetoric of Assent*, hvori en af nøglebetragtningerne er følgende: ”mennesker nøjes ikke med at udlede noget om andres sindstilstande ud fra symbolske spor; vi ved, at det i alle samfund er karakteristisk for mennesker, at de former hinandens sind” (s.114). Det styrende princip for narrativ rationalitet er identifikation i stedet for deliberation (Burke, 1955, s. 20-46).

Narrativ rationalitet adskiller sig fra traditionel rationalitet på en anden betydningsfuld måde. Narrativ rationalitet er ikke en fremstilling af ”tankens love” og er ikke normativ i den forstand, at man skal ræsonnere ud fra præskriptive regler for beregning og inferens. Traditionel rationalitet fastsætter den måde, hvorpå folk tænker, når de ræsonnerer sandt eller med stor sikkerhed. MacIntyre bemærker ”at kalde et argument uholdbart er altid både at beskrive og evaluere det” (1978, s. 258). Det er derfor en normativ konstruktion. Narrativ rationalitet er derimod deskriptiv, da den tilbyder en fremstilling og en forståelse af enhver form for menneskeligt valg eller handlen, inklusiv videnskab (Gadamer, 1982; Heidegger, 1972; Holton, 1973; Ramsey, 1969). Det er samtidigt en basis for det kritiske virke, fordi den antyder en praksis, et ideelt demokratisk samfund (McGee, Scult & Kientz, 1983). Traditionel rationalitet indebærer en eller anden form for hierarkisk system. Det forudsætter et samfund, hvor nogle er kvalificerede til at dømme og lede, og andre kun er kvalificerede til at lade sig lede.

For klarheds skyld vil jeg bemærke, at selvom det narrative paradigme fremsætter et radikalt demokratisk fundament for socialpolitisk kritik, fornægter det ikke et (uundgåeligt) hierarki. Historien har ikke nedfældet noget samfund, hverken civiliseret eller uciviliseret, uden centrale historiemagere/fortællere, om de så var sanktionerede af Gud, en speciel ”evne”, arv, magt, intelligens eller demokratiske valg. Det narrative paradigme insisterer dog på, at ”folket” rent faktisk bedømmer, hvad der fortælles til og om dem, at de har rationel evne til at udføre sådanne bedømmelser. Det fastholder ligesom Aristoteles (1954, bog 1, kap.1, 1355”20), at ”folket” har en naturlig tendens til at foretrække det sande og det retfærdige. Det narrative paradigme benægter heller ikke, at ”folket” kan tage fejl. Men det kan eliter også, specielt når en beslutning er social eller politisk. Teorien benægter heller ikke eksistensen af og det ønskværdige ved individets eller ”folkets” talent for at formulere og overtage nye fortællinger, der er bedre til at gøre rede for deres liv eller for selve livets myste-

rier. Den form for hierarki, som den narrative praksis fordømmer, er mærket ved viljen til magt. Det er den slags systemer, hvor eliten kæmper for at dominere og bruge folket til sine egne formål eller gøre folk til teknologiens blinde undersåtter.

Narrativ rationalitet er således uforenelig med elitær politik, lige meget om det er fascistisk, kommunistisk eller ligefrem demokratisk – så længe traditionel rationalitet er det dominerende samfundssyn. Og netop dette synes at være tilfældet i det amerikanske demokrati, som den følgende undersøgelse af atomkontroversen vil vise. Den fremherskende holdning er, at vælgere er rationelle, hvis de ved nok om offentlige emner, er bevidste om argumentative procedurer, former og funktioner samt nøje overvejer samtlige argumenter, de hører og læser via en systematisk deliberativ proces. Modsat denne holdning finder man V.O. Key Jr.'s klassiske undersøgelse af folkeafstemninger ved præsidentvalg imellem 1936 og 1960. Han konkluderede, at ”vælgerne er ikke dumme”, hvilket de må blive anset for at være ud fra en traditionel rationalitet. Hans data ledte ham til den konklusion, at de amerikanske vælgere hverken er ”bundet af sociale determinanter eller påvirket af underbevidste drifter, udløst af djævelsk dygtige propagandister”. De påvirkes af deres opfattelse og bedømmelse af ”centrale og relevante spørgsmål om almenvellets interesser, regeringers præstationer og ledes personlighed” (1966, s. 7-8). Disse opfattelser og bedømmelser af politisk diskurs og handling bliver til fortællinger, som skal bestå sandsynligheds- og troværdighedsprøverne. Og disse fortællinger er lige så vigtige som de fortællinger, der konstrueres af personer, som er rationelle i traditionel forstand. Der er intet bevis, som understøtter påstanden om, at ”ekspertes” bedre end nogen anden ved, hvem man bør vælge til præsident.

Som jeg også skal vise, er nogle fortællinger selvfølgelig bedre end andre, for eksempel mere sammenhængende eller mere sande i forhold til mennesker og verden – både i realiteten og idealet. Folk kan vælge ikke at deltage i skabelsen af offentlige fortællinger (stemme til valg), hvis de føler, at de er betydningsløse tilskuere i stedet for medforfattere af fortællingen. Men alle personer har anlæg for rationalitet i det narrative paradigme. Og i det store og hele er folk netop rationelle – i hvert fald når det kommer til at forme deres hverdagsliv. Folk har ikke anlæg for at være lige rationelle i det rationelle verdensparadigme. Netop fordi folk har evne for narrativ rationalitet, er det fornuftigt at have juryer bestående af lægmænd og brede folkeafstemninger, som Bennett (1978; Bennett & Feldman, 1981) tydeligt har demonstreret. Det betyder, at traditionel rationalitet kun er relevant ved specialiserede områder, og selv her er narrativ rationalitet både meningsfuld og brugbar.

Visse andre træk ved det narrative paradigme bør fremhæves, før vi bevæger os videre til udlægningen af vores eksempel på offentlig moralsk debat. For det første er paradigmet et grundlag for at løse modernismens dualismer: fakta/værdier, intellekt/fantasi, fornuft/følelser og så videre. Fortællinger er en udlevelse af sindets helhed i overensstemmelse med sig selv. For det andet er fortællinger moralske konstruktioner. Som White slår fast: ”Der hvor narrativitet er til stede i given redegørelse for virkeligheden, kan vi være sikre på, at moral eller en moralsk impuls også er til stede” (1980, s. 26; Benjamin, 1969). For det tredje er det narrative paradigme i overensstemmelse med Schrags foreslåede opfattelse af fornuften: ”Fornuften som

en udførelse af vision og indsigt samt ihukommelse og fremsyn fører til anerkendelsen af en meningsdannende proces, som omfatter den tekniske argumentations logik og mytens logos” (1980, s. 126). Dette syn på fornuft er hensigtsmæssigt og gyldigt i forhold til det narrative paradigme, hvilket understøttes af Angel Medina (1979). Han skriver i en erklæring, der opsummerer flere af de pointer, jeg også har lavet:

Det er nødvendigt at definere vores fornuft som primært biografisk, hvilket vil sige som primært fortælling og symbolik. Menneskelig fornuft er fortællende, fordi den strækker sig fra sin begyndelse og gennem alle dens handlinger frem imod varslingen af dens samlede forløb. Den er symbolsk, idet denne totalitetskonstruktion hovedsageligt sigter imod sin egen selvfrems-tilling i bevidsthedens dialog. Meningen med hele mit liv er kommunikativt; det træder frem som sådan til fordel for en anden bevidsthed, når jeg forsøger at hengive mig fuldt ud til den. På samme måde bliver meningen med en andens liv først en totalitet, når det modtages fuldt ud i mit liv. (s. 30)

Og for det fjerde, som jeg vil forsøge at vise, tilbyder det narrative paradigme en mulighed for at løse problemerne forbundet med offentlig moralsk debat.

Offentlig moralsk debat

Det burde på nuværende tidspunkt være åbenlyst, at jeg opfatter MacIntyres (1981) *After Virtue* som et usædvanligt værk. Ligeså usædvanligt på sin egen måde er Jonathan Schells (1982) *The Fate of the Earth*. Schells bog er et eksempel på nutidig moralsk argumentation, hvis hensigt er at overbevise et alment publikum, offentligheden. Hans afsluttende argument er:

Enten vil vi synke ned i et endeligt koma og afslutte det hele, eller også, hvilket jeg stoler og tror på, vil vi vågne op til sandheden om den fare, vi befinder os i. En sandhed, der er ligeså stor som livet selv. Som en person, der har slugt en dødelig gift, men som ryster sløvheden af sig i sidste øjeblik og kaster giften op, vil vi bryde igennem lagene af benægtelse, sætte vores svage undskyldninger til side og rejse os for at rense jorden for atomvåben. (s. 231)

Der vil her ikke blive stillet spørgsmålstegn ved gyldigheden i Schells argument. Vi skal beskæftige os med receptionen af argumentet, som afslører de begrænsninger, måske endda umuligheden, af moralsk debat i vor tid, hvis man tager udgangspunkt i det rationelle verdensparadigme.

Kritikernes modtagelse af *The Fate of the Earth* deler sig i to lejre. Den første er begejstret. Anmelderne i denne gruppe har åbenlyst sympati for bogens moralske pointe, dens beskrivelse af resultaterne af atomkrig og dens kald til handling – for liv i stedet for død – men de er ikke enige i alle detaljerne i bogens argument. Selvom anmelderne i denne gruppe tæller distingverede personer fra en bred vifte af professioner: Journalisterne Walter Cronkite, James Reston og James Kilpatrick; historikerne Harrison Salisbury, John Hersey og Henry Steele Commager; og politikerne

Barry Commoner, W. Averell Harriman og Walter Mondale; så er ingen af dem nuværende medlemmer af den føderale administration eller forsvaret. Hver af dem redegør for en holdning – modstand mod atomudslettelse – men ingen af dem bekræfter de tekniske udsagn i Schells repræsentation af ”afskrækkelsesteorien”, hans følgeslutning om dens betydning for strategi og taktik eller hans konklusioner om national suveræniteten. Ligesom Schell er de ikke eksperter indenfor det område, hvor der argumenteres. Ligesom Schell er de aktive i en verden af retorisk viden, i sfæren for socialpolitisk lovgivning og opførelse (Bitzer, 1978; Farrell, 1976).

Anmeldere i den anden gruppe leverer derimod ideologiske, bureaukratiske eller tekniske argumenter. Sådanne argumenter kan måske overlappe og blive brugt af den samme debattør, men hvert argument kan skelnes ud fra en særlig privilegeret position: politisk ”sandhed”, administrative sanktioner eller ekspertise indenfor emnet. Vægten bag det ideologiske argument er, at ens modstander forgriber sig på ultimative fakta, at vedkommende tager grundlæggende fejl; det bureaukratiske argument understreger sandsynlighed i forhold til administrativ accept; og det tekniske argument hævder en uvidenhed omkring ”fakta”, at modstanderne er ”urealistiske”, forstået på den måde, at de ikke har et fast greb om virkeligheden. De er selvfølgelig rækker af argumenter baseret på gendrivelse og subversion. Deres modsætninger ville her være konstruktive argumenter af bekræftende natur.

Det subversive mønster bestående af ideologiske, bureaukratiske og teknologiske argumenter er klart til stede i de følgende angreb på Schells argumentation. McCracken (1982) beskriver Schell som en ”ulykkesprofet” og konkluderer: ”Faren ved, at hr. Schells meningsfæller får lov til at triumfere og frembringe en fastfrysning, som vil gøre nuværende mangler permanente, er, at det vil vise sig destabiliserende på kort sigt og i det lange løb at føre til både rødhed og dødhed (s. 905).¹ Hausknecht fokuserer på de overordnede argumenter i *The Fate of the Earth* (Schells fortolkning af afskrækkelsesteorien og hans løsningsforslag om at afskaffe national suveræniteten). Hausknecht citerer først Alexander Haig og kommer derefter med observationen, at ”det er ikke svært at forestille sig Ronald Reagan sige, ’okay, det kan godt være, det er afslutningen på den menneskelige race, men vi kan ikke lade skiderikkerne slippe af sted med det.’” I forhold til Schells løsning konkluderer han, at ”succesrige politiske handlinger kræver betydelige, men realiserbare mål” (side 284). Pierre (1982) kommer med den samme anklage. Han anerkender den moralske styrke i Schells position, men han hævder dernæst, at ”Schell giver ingen realistiske alternativer til vores atompolitik baseret på afskrækkelseskonceptet. Hans argument – at bevidstheden om, at atomvåben kan udrydde menneskeheden, må være den nye afskrækkelse i en afvæbnet verden – er meget svagt” (side 1188).

Strategien i disse anmeldelser er klar: en bekræftelse af den moralske bekymring og undergravning af argumentationen. Taktikkerne er også åbenlyse: kontraster Schells argumentation med det, der er fornuftigt, det, der er godkendt af admini-

1 I den engelske tekst refererer McCracken med ”redness and deadness” til koldkrigsudtrykket ”Better Dead Than Red”, som var et udtryk for, at man hellere ville dø end at overgive sig til kommunismen.

stration, eller det, der er ”realistisk”. Hvorvidt der er grundlag for disse ”argumenter”, skal ikke bedømmes ud fra den måde, de udelukker dialog, men ud fra deres narrative sandsynlighed og narrative troværdighed. Men dette er ikke deres intendede appel eller hensigt. Hensigten er at miskreditere Schell som debattør og at afvise hans argument som grundløst. Den offentlige moralske debat bliver derved overmandet af den privilegerede debat. Sagt på en anden måde drukner den i ideologiske og bureaukratiske argumenter, der insisterer på rivaliserende moraler og tekniske argumenter, der fuldstændig blotter debatten for moral, hvilket gør det til en diskussion, der kun kan inkludere og vurderes af ”eksperter” (se Farrell & Goodnight, 1981).

Det væsentlige spørgsmål bliver her: Hvad sker der, når ”eksperter” diskuterer moralske emner i offentligheden? Før vi overvejer dette spørgsmål, er det dog essentielt at skitsere den generelle karakteristik af ”offentlig moralsk debat”.

Offentlig moralsk debat kan skelnes fra argumenterende diskurs i mellempersonlige interaktioner og argumenter, der finder sted i specialiserede samfund, såsom teologiske uenigheder, akademiske debatter og argumentation for højesteret. Det element, der differentierer den *offentlige* moralske debat fra disse debatter, er: (1) Det offentliggøres og gøres tilgængelig for brug og overbevisning af det større samfund; (2) dens målgruppe er det, som Aristoteles kaldte ”den uskoledede tænker”, eller det bør være dens målgruppe for at være så effektiv som mulig (1954, bog I, kapitel 2, 1357-10). Vigtigst af alt er *offentlig* moralsk debat en form for kontrovers, der i sagens natur dækker forskellige områder. Den er ikke inddæmnet på samme måde, som lovmæssige, videnskabelige eller teologiske debatter er det via de specifikke emner, særlige opfattelser af argumentativ kompetence og genkendelige og anerkendte regler for argumentation. På grund af dette, og fordi dets område er offentlig og social viden, inviterer *offentlig* moralsk debat naturligt nok til deltagelse af specialiserede eksperter og er domineret af den rationelle overlegenhed i deres argumenter. *Offentlig* moralsk debat, der orienterer sig mod det, som bør være, undergraves af den ”sandhed”, som er fremherskende i det givne øjeblik. Tilstedeværelsen af ”eksperter” i offentlige moralske debatter gør det svært, hvis ikke umuligt, for offentlighedens ”uskoledede tænkere” at vinde en debat eller blot at vurdere den tilfredsstillende – hvis man følger det rationelle verdensparadigme.

Offentlig *moralsk* debat er moralsk i den forstand, at den er baseret på ultimative spørgsmål – om liv og død, om hvordan personer bør defineres og behandles, om foretrukne måder at leve livet på. Gusfield (1976) udpeger sådanne spørgsmål som ”statusproblemer”. Deres løsning, skriver han, peger på den ”gruppe, kultur eller livsstil, som regeringen og samfundet er dedikeret til i offentligheden” (s.173). Udo-ver atomkrigsførelse ville afskaffelsen af segregering blive inkluderet i denne kategori, såvel som abort og skolebøn.

Offentlig moralsk *debat* refererer til klare inferentielle strukturer i det rationelle verdensparadigme og til ”sund fornuft” i det narrative paradigme. Offentlig moralsk *debat* kan også referere til offentlige kontroverser – disputser og debatter – om moralske problemstillinger. Problemstillingen vedrørende atomkrigsførelse er en åbenlys case i denne sammenhæng, men det er de ovenover nævnte også. Man

kunne tilføje kontroverser om pornografi, ERA² og forbrydelse og straf. Denne karakteristisk af offentlig moralsk *debat* rummer en bevidsthed om argumentet som et produkt og som en proces (Wenzel, 1980).

At eksperter udgør et problem i offentlig moralsk debat, kan illustreres med Hans Bethe og Edward Tellers tvist vedrørende 1982-forslaget i Californien om at suspendere videreudvikling og brug af atomvåben. Deres holdninger blev trykt i *Los Angeles Times* (1982, oktober, del IV, pp.1-2), så de var offentlige. De beskæftigede sig tydeligvis med en moralsk problemstilling, og de var begge fornuftige erklæringer. Begge personer er troværdige. Hvem af dem skal man tro på og holde med? Hvem i den brede befolkning skulle kunne argumentere mod dem? Teller besvarer utvetydigt det andet spørgsmål: ”Den amerikanske befolkning er uvidende, selv om de generelle ideer, de (atomvåben) er baseret på” (s. 2). Her afsløres den skæbne, der venter folk, som vil debattere atomvåben uden at være ekspert. Kun eksperter kan gå i rette med andre eksperter, og deres argumentation kan man ikke rationelt sætte spørgsmålstegn ved, selvom den er offentlig. Som Perelman (1979) bemærker, lukker rationalitet i sig selv ned for enhver diskussion eller debat. Som eksperternes publikum har befolkningen ingen overbevisende grund til at tro på den ene frem for den anden. Man er ikke dommer, men en tilskuer, der må vælge imellem forskellige skuespillere. Fra det narrative paradigmes perspektiv, derimod, er eksperter fortællere, og publikum er i stedet for tilskuere aktive deltagere i fortællingernes meningsdannelse.

Man kan her spørge, hvordan det kan være, at forslag om at suspendere udvikling og udbredelse af atomvåben blev vedtaget i otte ud af ni stater og i 28 byer og kommuner i 1982? Ét svar er ”frygt,” den ”mest intelligente følelse i vor tid” (Wieseltier, 1983, s.7). Et andet svar er ”mistro”, mistro til dem, som er ansvarlige for udviklingen, placeringen og brugen af atomvåben. Jeg mener, at dette svar er mere korrekt. Det benægter ikke frygtens tilstedeværelse. Det insisterer dog på ”rationaliteten” hos dem, som stemte for eller imod forslaget. De, som var imod forslaget, var det på grund af en fundamental mistro overfor den sovjetiske ledelse og en fundamental tiltro til vore egne ledere. Det, jeg siger, er, at det er sund fornuft at have tiltro eller mistro, og at vælgernes reaktion var rationel ifølge det narrative paradigme. Den sunde fornuft, som udtrykkes i offentlig moralsk debat, relaterer til problemstillinger, som det rationelle verdensparadigme ikke gør rede for. Disse problemer omhandler karakterers motivationer og værdier i den igangværende fortælling om atomkrig. De omhandler måden, hvorpå de tænker og agerer i forhold til konflikten og den narrative sandsynlighed og narrative troværdighed i de historier, de fortæller, som sagtens kan tage form af ”rationel debat”. eksperter og lægmænd mødes som ligeværdige i det narrative paradigme. Som Toulmin observerer, ”en videnskabsmand, der ikke er på arbejde, er lige så ’almindelig’ som en altmuligmand eller en buschauffør, der ikke er på arbejde” (1982, s. 81).

2 The Equal Rights Amendment (ERA) var et forslag om at indskrive et forbud imod kønsdiskrimination i den amerikanske forfatning. Forslaget blev vedtaget i kongressen i 1972, men havde problemer med at blive vedtaget i de individuelle stater. Efter flere års debat blev forslaget forkastet i 1982.

Set fra det narrative perspektiv er ekspertens rolle i offentlig moralsk debat at være rådgiver, hvilket Benjamin også nævner som historiefortællerens rolle. Hans eller hendes bidrag til offentlig dialog består i at sprede viden (som en lærer) eller visdom (som en vismand). Det er altså ikke at formulere en fortælling, som eliminerer al anden historiefortælling. Eksperten påtager sig rollen som offentlig rådgiver, hver gang han eller hun krydser grænsen imellem teknisk viden og spørgsmål om, hvordan man skal leve sit liv. Når denne invasion først er sket, har offentligheden – hvilken ekspertens også er en del af – sine egne kriterier for at afgøre, hvis fortælling er mest sammenhængende og pålidelig som en vejledning til holdning og handling. Eksperten bliver med andre ord underlagt kravene for narrativ rationalitet. Videnskabelige fællesskaber har deres egne opfattelser og kriterier for at bedømme rationalitet i kommunikation. Men selv videnskabsfolks arbejde er inspireret af fortællinger, som Holton (1973) har demonstreret. Derfor kan deres diskurser med fordel fortolkes ud fra det narrative paradigme. Holton skriver rammende om videnskabens ”fødselsøjeblik”, trangen til at udføre videnskab, og om hvordan videnskaben er influeret af ”temaer” – tematiske opfattelser, metoder og hypoteser, som den har arvet fra Parmenides, Heraklit, Pythagoras, Thales og andre (pp.28-29; se også Ong, 1982, s. 140).

Set fra det rationelle verdensparadigmes perspektiv indgyder både Schells opfordring, hans argumentation og dens reception fortvivlelse. Hvis man vender sig mod MacIntyres *After Virtue* for undsætning, bliver man slemt skuffet og endnu mere mismodig, for han giver de historiske og filosofiske begrundelser for *The Fate of the Earth* og lignende argumenters skæbne. Hans eget argument er, at ”vi på trods af tre århundredes indsats inden for moralsk filosofi og ét århundrede inden for sociologi stadig mangler noget, der ligner en sammenhængende, rationel fremstilling af et liberalt individualistisk perspektiv” (1981, s. 241). Han giver os dog håb med ideen om, at ”den aristoteliske tradition kan genskabes, således at forståelighed og rationalitet kan genoprettes i forhold til vores moralske og sociale holdninger og forpligtelser.” Han bemærker dog, at ”den nye mørke middelalder” er ”her allerede.” Barbarerne venter ikke hinsides grænserne; de har allerede regeret os længe. Og mangel på erkendelse heraf er en del af den vanskelige situation, vi står i. Vi venter ikke på Godot, men på en ny – utvivlsomt meget anderledes – St. Benedikt” (s.245).

Grunden til denne tilstand er: (1) afvisningen af et teleologisk syn på menneskets natur og af den klassiske opfattelse af fornuft, der ligger i aristotelisk logik og retorik; (2) adskillelsen af moral fra teologiske, juridiske og æstetiske hensyn; og (3) udviklingen af en individualistisk fornemmelse for jeg’et og emotivismens fremkomst. Konsekvensen af disse bevægelser er en situation, hvor offentlige argumenter om etik bliver frugtesløse på grund af ”konceptuel uforenelighed”.

Et eksempel herpå er protester, hvor reformtilhængere argumenterer ud fra en idé om ”rettigheder”, og dem, som er imod, ræsonnerer ud fra et standpunkt om ”nyttevirkning”. MacIntyre observerer:

Inkommensurable kendsgerninger bevirker, at demonstranter aldrig kan vinde på argumenter; den forurettede selvretfærdighed hos demonstranter

opstår, fordi inkommensurabiliteten også sikrer, at de heller aldrig kan tabe et argument. Derfor er udtryk for protest karakteristisk nok henvendt til dem, der allerede deler demonstranternes præmisser... Det betyder ikke, at protester ikke kan være effektive; det betyder blot at protest rationelt set ikke er effektiv. (s. 69)

Når de, som argumenterer ud fra retfærdighed og lighed, diskuterer med modstandere, der opbygger deres sag ud fra succes, overlevelse og frihed, taler de således forbi hinanden.

Fra det narrative paradigmes perspektiv er dynamikken i denne situation, at rivaliserende historier bliver fortalt. Enhver fortælling – enhver form for retorisk kommunikation – siger ikke bare noget om verden, den indebærer også et publikum, det vil sige personer, der opfatter sig selv på en helt bestemt måde. Hvis en fortælling afviser en persons selvforståelse, er det ikke lige meget, hvad den siger om verden. Når det gælder protest, afviser de rivaliserende faktioners fortællinger hinanden i forhold til selvforståelse og verden. Den eneste måde at overkomme dette på, hvis det da kan overkommes gennem diskurs, er at fortælle historier, der ikke negerer folks selvforståelse.

Det er måske vigtigt her at bemærke, at fortællingen som diskursform er mere universelt og sikkert også mere virkningsfuldt end argumenter for ikke-tekniske former for kommunikation (Fisher, 1982, s. 302). Der er adskillige grunde til, at dette er sandt. For det første er narration tættere på at opfange vores oplevelse af verden ved samtidigt at appellere til forskellige sanser, til fornuften og følelsen, til intellektet og fantasien og til både fakta og værdier. Det forudsætter ikke kun en intellektuel forbindelse. For det andet behøver man ikke at tillære sig narrativ sandsynlighed og narrativ troværdighed; man kan gennem uddannelse blive mere sofistikeret i sin forståelse og brug af disse principper. Men som Gadamer skriver, ”jeg er overbevist om, at der ikke findes folk, som ikke ”tænker” bare nogle gange eller nogle steder. Det betyder, at der ikke findes nogen, der ikke danner sig en generel mening om livet og døden, om frihed og sammenhørighed, om det gode og om lykken” (1981, s.58; se også Ogden, 1977, s. 114; Lonergan, 1958, xiv-xv, xxii-xxx). Med andre ord er folk altså refleksive og danner fortællinger om deres liv ud fra disse refleksioner og har derved en basis for at bedømme fortællinger for og om dem. På den anden side kræver påskønnelse af debat ikke blot refleksion, men også specialiseret viden om emner, fornuft, regler for rationalitet og så videre. For det tredje virker narration ved forestilling og identifikation; argumentation opererer ud fra inferentielle bevægelser og deliberation. Begge former er imidlertid måder at udtrykke sund fornuft på – ud fra det narrative paradigme – så forskellen imellem dem er mere af strukturel natur end egentlig væsentlig.

Opsummering og konklusioner

Dette essay begyndte som en undersøgelse af en offentlig moralsk debat – atomkontroversen. Den blev foretaget med det rationelle verdensparadigme i tankerne. Resultatet af min analyse var foruroligende, ikke kun i forhold til hvad jeg betegner

som den uundgåelige undergravning af *The Fate of the Earth* og lignende argumenter, men også fordi det rationelle verdensparadigme i hvert fald delvist var skyld i dette resultat. Så kom MacIntyres (1981) *After Virtue*. Ud af de efterfølgende tanker kom det narrative paradigme.

Jeg var interesseret i konceptet teknisk argumentation og den måde, det efterlod offentligheden som uvidende; i rationalitet som et spørgsmål om argumentativ kompetence i specialiserede områder, som derved efterlod offentligheden og dens diskurs som irrationel; i den umiddelbare umulighed i at bygge bro mellem eksperter og offentligheden og mellem segmenterne af offentligheden; og jeg var interesseret i nødvendigheden af at lære det, som blev antaget for at være menneskets essens – en rationalitet, der gør det muligt for én klasse af borgere at være en anden klasse overlegen.

Selvom det ikke er min mening at hævde, at det narrative paradigme fjerner disse problemer fuldstændigt, mener jeg, at paradigmet skaber grundlag for at genoverveje dem. Før det kan ske, er jeg dog bevidst om, at der er brug for yderligere afprøvning af det narrative paradigme. Jeg ved, at jeg ikke behøver at fortælle kritikerne, hvordan de skal gøre deres arbejde, nemlig at undersøge min redegørelse for det rationelle verdensparadigme, forudsætningerne for det narrative paradigme og dets forhold til andre begreber, mit begreb om offentlig moralsk debat og analysen af det specifikke eksempel. Jeg byder kritikernes ”fortællinger” velkommen.

Afslutningsvis vil jeg gerne komme med to yderligere kommentarer. For det første tror jeg, at begreberne offentlighed og social viden bør omformuleres i lyset af det narrative paradigme. Som et resultat ville disse ideer få en identificerbar form som faktiske elementer i diskursen om medborgerskab, og en offentlig almenviden ville få en form for eksistens. Hvis vi overvejer, at offentlig-social viden skal findes i de fortællinger, vi fortæller hinanden, kan det muliggøre en observation af ligheder såvel som forskelle. Med sådanne observationer vil vi måske være i stand til at reformere vores ide om ”offentligheden”.

For det andet, og nært beslægtet med opdagelsen af vores fælles identitet, er kriteriet for, hvad der gør én fortælling bedre end en anden. To elementer fremkommer: Formelle og materielle. Formelle elementer kan tilskrives narrativ sandsynlighed: sammenhængen i karaktererne og handlingerne, tilpasning til publikum og så videre. I epistemologiske termer vil spørgsmålet være, hvorvidt en fortælling lever op til de krav, der stilles af en sandhedsteori bygget på et krav om kohærens. De mest overbevisende historier er mytiske i deres form (Campbell, 1973; Cassirer, 1944, 1979, s. 246; Eliade, 1963). Materielle elementer relaterer til narrativ troværdighed. Bormann har foreslået to begreber med relevans for problemet vedrørende narrativ troværdighed: ”bekræftelse” (1978) og ”social konvergens” (1983, s. 436). Disse begreber fokuserer på, hvordan mennesker kommer til at tilslutte sig særlige historier. De løser ikke problemet med narrativ troværdighed, fordi begge begreber forudsætter, at fortællinger er gyldige i kraft af konsensus, og de giver ikke kriterier for, hvordan man bedømmer, hvorvidt én fortælling giver mere mening end en anden. Selvom der kan arbejdes mere med dette problem, så mener jeg, at den sunde fornufts logik på nuværende tidspunkt er den mest brugbare metode, hvormed

narrativer kan blive afprøvet. Anvendelsen af den kræver en undersøgelse af argumentation og en ”inspektion af fakta, værdier, selvet og samfundet” (Fisher, 1978, s. 382). I epistemologiske termer er narrativ troværdighed et spørgsmål om sandhed i forhold til korrespondensdoktrinen. Selvom de mest engagerende fortællinger er mytiske, er de mest nyttige og opløftende fortællinger moralske. Som John Gardner skriver: ”Moralsk handling er handling, der bekræfter livet.” (1978, s. 23).

Man kan få det indtryk, at den opfattelse af rationalitet, som jeg har præsenteret, fører til en benægtelse af logik. Det gør den, men kun der hvor logik er tænkt således, at folk bliver betragtet som irrationelle væsner. Med Heidegger (1973, s. 170) vil jeg hævde, ”at det at tænke op mod logikken betyder ikke, at man taler for det ulogiske, det betyder blot, at man tænker på *logos* og dens essens, som den viste sig i de tidlige dages tænkning; det vil sige at gøre en indsats for først og fremmest at forbedre en sådan reflektorisk handling (*Nachdenka*).” I et tidligere essay forsøgte jeg at gøre en sådan indsats ved at vise forholdet mellem det logiske i sund fornuft og Aristoteles koncept om ”praktisk visdom” (Fisher, 1980, s. 127-128).

Det at applicere narrativ rationalitet på specifikke historier kan være med til at skabe yderligere klarhed om begrebets indhold og værdi. Fra den narrative rationalitets perspektiv må Hitlers *Mein Kampf* betragtes som en dårlig fortælling. Selvom der formelt set er sammenhæng i dens struktur, som McGuire har demonstreret det (1977), så benægter den betydelige personers identitet og nedgør andre. Den mangler også troværdighed i forhold til de sandheder, som menneskeheden deler i forhold til fornuft, retfærdighed, sandfærdighed og fredelige måder at løse socialpolitiske forskelligheder. De kosmologiske myter om Lao-tse, Buddha, Zoroaster, Kristus og Muhammed tilfredsstillende derimod både narrativ sandsynlighed og narrativ troværdighed for de kulturer, som de var henvendt til – og mange andre på tværs af tid og sted. Frem for at benægte personers menneskelighed ophøjer de det til det højeste moralske og metafysiske niveau, verden har kendt. Man kunne også citere værker som *Iliaden*, *Odyseen*, Aiskhylos, Sofokles og Euripides’ tragedier, Vergils *Æneiden*, Dantes *Guddommelige Komædie*, Shakespeares skuespil, og Tolstoj, Melville, Thomas Mann og James Joyces romaner. Man kunne pege på Jesus, Sokrates, Lincoln og Gandhis liv. Med hensyn til politisk diskurs kunne man nævne flere af talerne og teksterne forfattet af Adlai Stevenson og Winston Churchill. Selvom disse klassiske manifestationer af religiøs, socialt, kulturelt og politisk liv har været hyllet af personer, der har været dedikeret til traditionel rationalitet, så har disse personer ikke været begrænset til ”logik”, men anerkendt og reageret på de værdier, som værkerne har fostret, og hvormed de har bekræftet den menneskelige ånd som det transcenderende grundlag for tilværelsen.

For et mere detaljeret eksempel på hvordan narrativ sandsynlighed og troværdighed kan anvendes, er her en kort analyse af det episke digt om *Gilgamesh*,³ ”det fineste bevarede episke digt fra alle perioder indtil fremkomsten af Homers *Iliaden*: og det er væsentligt ældre” (Sandars, 1982, s. 7). Det er faktisk 1500 år ældre end *Iliaden*.

3 På dansk: *Gilgamesh – Enuma Elish*. Oversat fra originalmanuskripterne af Ulla & Aage Westenholz. Danmark: Spektrum (Verdensreligionernes Hovedværker), 1997.

den.

Historien er i det store og hele som følger: Gilgamesh er konge af Urak, to tredjedele gud og én tredjedel mand, har den perfekte krop, ubegrænset mod og utrolig styrke. Han er en helt – en tragisk helt – den ”første tragiske helt, man kender til” (Sanders, 1982, s. 7). Sin ungdom bruger han på at jage berømmelse som en vej til udødelighed.

Han er rastløs, da der ikke findes nogen, som kan matche hans appetit og fysiske udfoldelser. Hans folk beder guderne om at skabe en kammerat til ham, hvorefter guderne skaber Enkidu. Enkidu er Gilgamesh’ ligemand i forhold til styrke, energi og mod på livet. Efter en brydekamp bliver de uadskillelige – brødre i alle henseender bortset fra blodsband. Gilgamesh lærer, hvad det vil sige at elske.

Da Enkidu begynder at miste sin fysiske styrke – han boede før i vildnisset og løb sammen med dyrene – foreslår Gilgamesh, at de jager og dræber det frygtelige monster Huwawa. Enkidu er først modvillig, men provokeres dog til at deltage i den farefulde færd. De finder og overvinder monstret, som Enkidu dræber efter en fornærmelse.

Da de vender tilbage til Urak, frier gudinden Ishtar til Gilgamesh. Han ikke bare afslår hende, men håner hende sammen med Enkidu. Hun går til sin far, Anu, og beder ham om at få himmeltyren til at dræbe Gilgamesh. Men Gilgamesh og Enkidu dræber i stedet tyren. Det er på dette tidspunkt tydeligt, at de to ”brødre” hverken kan besejres af mennesker, monstre eller guderne selv.

Det viser sig dog, at Gilgamesh og Enkidu med drabet af Huwawa har vakt Enlils vrede, da han vogter over skoven, hvor monstret boede. Enlil kræver Gilgamesh død, men solguden blander sig, og Enkidu bliver i stedet dømt og dør.

Med Enkidus død ramler hele Gilgamesh’ verden sammen. Han har ikke bare mistet sin elskede ven, han må nu også direkte konfrontere døden som et faktum. Han har indtil nu levet som et egenrådigt barn og handlet, som om meningen med livet er at overvinde det.

Først nægter Gilgamesh at acceptere Enkidus død som virkelig. Han bliver besat af døden og påbegynder en jagt på hemmeligheden bag udødelighed. Hans rejse er pinefuld og lang. Efter mange strabadser ender han på Utnapishtims ø og spørger ham om, hvordan man opnår udødelighed. Utnapishtim foreslår, at han prøver ikke at falde i søvn i seks dage og syv nætter. Men snart falder Gilgamesh i søvn i syv dage – en slags levende død. Han vågner og erkender, at man ikke kan undslippe døden. Han overgiver sig derefter til sin skæbne – alle menneskers skæbne – og drager hjem. Efter sin tilbagekomst lærer han at sætte pris på den mur, han har bygget rundt om byen: han konkluderer åbenbart, at udødelighed ligger i de monumenter, man efterlader sig.

Denne fortælling giver os gode grunde til at acceptere denne sandhed, men også til at acceptere andre sandheder: Livet er mest fyldestgørende, når man elsker og bliver elsket; døden er virkelig; og modenhed opnås ved at acceptere, at døden er en realitet. Vi lærer disse sandheder ved at følge karaktererne i fortællingen, ved at observere udfaldene af dens mange konflikter, ved at se sammenhængen imellem karaktererne og deres handlinger, og ved at sammenligne disse sandheder med de

sandheder, vi ved er sande i vores eget liv. Med andre ord udviser fortællingen narrativ sandsynlighed og narrativ troværdighed på tværs af tid og kulturer (Jacobsen, 1976).

Til sidst vil jeg slå fast, at jeg ikke mener, at ”viden om aktører” er overlegen overfor ”viden om objekter”. Ligesom Toulmin fastholder jeg, at ”En passende respekt for et givet vidensområde kan afgjort forenes med at indrømme legitimiteten i en anden persons påstande” (1982, s. 244). Med viden om aktører kan vi håbe på at finde det *pålidelige* og det *troværdige*; med viden om objekter kan vi håbe på at opdage det *sandfærdige*. Verden har brug for begge former for viden.

Karl Wallace havde ret: ”Der findes det, der er værre end at karakterisere retorik som kunsten at finde og effektivt præsentere gode grunde” (1963, s. 248). MacIntyre har også ret:

Det menneskelige livs helhed er den helhed, der findes i en narrativ søgen. En søgen slår nogle gange fejl, bliver forpurret, afbrudt eller forfalder til dis-traktioner, og menneskers liv kan også slå fejl i alle disse henseender. Men kriterierne for succes eller fiasko i et menneskeliv i dets helhed er de samme kriterier for succes eller fiasko, der gælder i en fortælling eller en kommende fortælling om en søgen efter noget. (1981, s. 203)

Og denne søgen er ”efter det gode liv” for alle mennesker.

Litteratur

- Alter, Robert. *The Art of Biblical Narrative*. New York: Basic books, 1981.
- Apel, K.O. “Types of Rationality Today: The Continuum of Reason between Science and Ethics”, i *Rationality to-day*, red. T.F. Geraets, 309-339. Ottawa: University of Ottawa Press, 1979.
- Aristoteles. *Rhetoric*, oversat af W.R. Roberts. New York: The Modern Library Press, 1954.
- Baier, Annette. “Secular Faith”, i *Revisions: Changing Perspectives on Moral Philosophy*, red. Stanley Hauerwas & Alisdair MacIntyre, 203-221. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1983.
- Bantz, Charles R. “Television News: Reality and Research”, *Western Journal of Speech Communication* 39 (1975), 123-130.
- Barrett, William. *The Illusion of Technique: A search for Meaning in Technological Civilization*. Garden City, NY: Anchor Press/Doubleday, 1979.
- Barthes, Roland. “Introduction to the Structural Analysis of Narratives”, i *Image-music-text*, red. S. Heath, 79-124. New York: Hill and Wang, 1977.
- Bateson, Gregory. *Mind and Nature: A Necessary Unity*. Toronto: Bantam Books, 1979.
- Benjamin, Walter. “The Storyteller”, i *Illuminations*, red. H. Arendt, 83-109. New York: Schocken Books, 1969.
- Bennett, W. Lance. “Political Scenarios and the Nature of Politics”, *Philosophy and Rhetoric* 8 (1975), 23-42.
- Bennett, W. Lance. “Storytelling and Criminal Trials: A Model of Social Judgment” *The Quarterly Journal of Speech* 64 (1978), 1-22.
- Bennett, W. Lance & Martha S. Feldman. *Reconstructing Reality in the Courtroom: Justice and Judgment in American Culture*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 1981.

- Bitzer, Lloyd F. "Rhetoric and Public Knowledge", i *Rhetoric, Philosophy and Literature: An Exploration*, red. D. Burks, 67-93. West Lafayette, IN: Purdue University Press, 1978.
- Booth, Wayne C. *Modern Dogma and the Rhetoric of Assent*. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1974.
- Bormann, Ernest G. "Fantasy and Rhetorical Vision: The Rhetorical Criticism of Social Reality", *Quarterly Journal of Speech* 58 (1972), 396-407.
- Bormann, Ernest G. "The Eagleton Affair: A Fantasy Theme Analysis", *Quarterly Journal of Speech* 59 (1973), 143-159.
- Bormann, Ernest G. "The Tentative and the Certain in Rhetoric: The Role of Corroboration on the Rigidity or Flexibility of Rhetorical Visions", paper præsenteret ved det årlige møde i the Central States Speech Association, Minneapolis, 1979.
- Bormann, Ernest G. "Fantasy Theme Analysis", i *The Rhetoric of Western Thought*, red. J.L. Golden, G.F. Berquist & W.E. Coleman, 433-449. 3. Udgave. Dubuque, IA: Kendall/Hunt Publishers, 1983.
- Brockriede, Wayne. "Where is Argument?", *Journal of the American Forensics Association* 11 (1975), 179-182.
- Brockriede, Wayne. "Characteristics of Arguments and Arguing", *Journal of the American Forensics Association* 13 (1977), 129-132.
- Brockriede, Wayne. (1982). "Arguing about Human Understanding". *Communication Monographs*, 49, 137-147.
- Burke, Kenneth. *A Rhetoric of Motives*. New York: George Braziller, 1955.
- Burke, Kenneth. *The Philosophy of Literary Form* (rev. ed.). New York: Vintage Books, 1957.
- Burke, Kenneth. "Definition of Man", i *Language as Symbolic Action: Essays on Life, Literature, and Method*, Kenneth Burke, 3-24. Berkeley, CA: University of California Press, 1968.
- Burke, Kenneth. "Lecture Outline. Logology: An Overall View", personlig korrespondance, 1983.
- Burleson, B.R. "Characteristics of Argument" i *Dimensions of Argument: Proceedings of the Second Conference on Argumentation*, red. G. Ziegelmüller & J. Rhodes, 955-979. Annandale, VA: Speech Communication Association, (1981).
- Campbell, Joseph. *Myths to Live By*. New York: Bantam Books, 1973.
- Campbell, J.A. "On the Rhetoric of History: Epochal Discourse and Discovery of the Universal Audience", ikke-publisheret paper, University of Washington, Department of Speech Communication, 1983.
- Campbell, J.A. & J.R. Stewart "Rhetoric, Philosophy, and Conversation", paper præsenteret ved det årlige møde i the Western Speech Communication Association, San Jose, 1981.
- Cassirer, Ernst. *An Essay on Man: An Introduction to a Philosophy of Human Culture*. New Haven, CT: Yale University Press, 1944.
- Cassirer, Ernst. "The Technique of our Modern Political Myths", i *Symbol, Myth, and Culture: Essays and Lectures of Ernst Cassirer*, red. D.P. Verene, 242-267. New Haven, CT: Yale University Press, 1979.
- Cox, J. Robert. "Investigating Policy Arguments as a Field", i *Dimensions of Argument: Proceedings of the Second Conference on Argumentation*, red. G. Ziegelmüller & J. Rhodes, 126-142. Annandale, VA: Speech Communication Association, 1981.
- Danto, Arthur C. "Narration and Knowledge", *Philosophy and Literature* 6 (1982), 17-32.
- Derrida, Jacques. "The Law of Genre", *Critical Inquiry* 7 (1980), 55-81.
- Dewey, John. *The Public and its Problems*. Chicago: Swallow Press, 1927.
- Van Dijk, T.A. "Philosophy of Action and Theory of Narrative", *Poetics* 5 (1976), 287-388.
- Ehninger, Douglas. "Validity as Moral Obligation", *Southern Speech Journal* 33 (1968), 215-222.
- Eliade, Mircea. *Myth and Reality*. New York: Harper Colophon Books, 1963.
- Farrell, Thomas B. "Knowledge, Consensus, and Rhetorical Theory", *The Quarterly Journal of Speech* 62 (1976), 1-14.
- Farrell, Thomas B. "Validity and Rationality: The Rhetorical Constituents of Argumentative Form", *Journal of the American Forensics Association* 13 (1977), 142-149.
- Farrell, Thomas B. "The Tradition of Rhetoric and the Philosophy of Communication", *Communication* 7 (1983), 151-180.

- Farrell, Thomas B., & Goodnight, G. Thomas. "Accidental Rhetoric: The Root Metaphor of Three Mile Island", *Communication Monographs* 48 (1981), 271-300.
- Fisher, Walter R. "Reaffirmation and Subversion of the American Dream", *The Quarterly Journal of Speech* 9 (1973), 160-169.
- Fisher, Walter R. "Toward a Logic of Good Reasons". *The Quarterly Journal of Speech* 64 (1978), 376-384.
- Fisher, Walter R. "Rationality and the Logic of Good Reasons", *Philosophy and Rhetoric* 13 (1980), 121-130.
- Fisher, Walter R. "Romantic Democracy, Ronald Reagan, and Presidential Heroes", *Western Journal of Speech Communication* 46 (1982), 299-310.
- Fisher, Walter R., & Burnes, R.D. *Armament and Disarmament: The Continuing Dispute*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing, 1964.
- Fisher, Walter R., & Richard A. Filloy "Argument in Drama and Literature: An Exploration", i *Advances in Argumentation Theory and Research*, red. J. Robert Cox & C.A. Willard, 343-362. Carbondale, IL: Southern Illinois University Press, 1982.
- Frentz, T.S., & Farrell, T.B. "Language Action: A Paradigm for Communication," *The Quarterly Journal of Speech*, 62, (1976), 333-349
- Gadamer, H.G. *Dialogue and Dialectic: Eight Hermeneutical Essays on Plato*, oversat af P. Christofer Smith. New Haven, CT: Yale University Press, 1980.
- Gadamer, H.G. *Reason in the Age of Science*. Cambridge: MIT Press, 1981.
- Gadamer, H.G. *Truth and Method*. New York: The Crossword Publishing Company, 1982.
- Gallie, Walter Bryce. *Philosophy and Historical Understanding*. New York: Schocken Books, 1964.
- Gardner, John. *On Moral Fiction*. New York: Basic Books, 1978.
- Goldberg, Michael. *Theology and Narrative*. Nashville, TN: The Parthenon Press, 1982.
- Goodnight, G. Thomas. "The Liberal and Conservative Presumptions: On Political Philosophy and the Foundation of Public Argument", i *Proceedings of the Summer Conference on Argumentation*, J. Rhodes & S. Newell, 304-337. Falls Church, VA: Speech Communication Association, 1980.
- Goody, Jack & Ian Watt. "The Consequences of Literacy", *Comparative Studies in Society and History* 5 (1962-1963), 304-326 og 332-345.
- Gottlieb, G. *The Logic of Choice: An Investigation of the Concepts of Rule and Rationality*. New York: Macmillan, 1968.
- Graff, Gerald. *Literature Against Itself: Literacy Ideas in Society*. Chicago: University of Chicago Press, 1979.
- Gusfield, J.R. *Symbolic Crusade: Status Politics and the American Temperance Movement*. Urbana, IL: University of Illinois Press, 1976.
- Habermas, Jürgen. *Theory and Practice: The History of a Concept*. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1967.
- Habermas, Jürgen. *Knowledge and Social Interests*. Boston: Beacon Press, 1973.
- Hauerwas, Stanley. *A Community of Character: Toward a Constructive Christian Ethic*. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1981.
- Hausknecht, Murray. "Waiting for the End? Prospects for Nuclear Destruction", *Dissent* 29 (1982), 282-284.
- Hawes, Lenard C. "The Reflexivity of Communication Research", *Western Journal of Speech Communication* 42 (1978), 12-20.
- Heidegger, Martin. *Existence and Being*. Chicago: Henry Regnery, 1949.
- Heidegger, Martin. *On Time and Being*, oversat af J. Staubaugh. New York: Harper and Row, 1972.
- Heidegger, Martin. "Letter on Humanism" i *Phenomenology and Existentialism*, red. R. Zaner & D. Ihde, 147-181. New York: Capricorn Books, G.P. Putnam's Sons, 1973.
- Hollis, Martin. *Models of Man: Philosophical Thoughts on Social Action*. Cambridge: Cambridge University Press, 1977.
- Holton, G. *Thematic Origins of Modern Science*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1973.

- Hymes, Dell. "A Narrative View of the World", i *Language in Education: Ethnolinguistic Essays*, red. D. Hymes, 129-138. Washington, D.C.: Center for Applied Linguistics, 1980.
- Hynes, T.J. Jr. "Liberal and Conservative Presumptions in Public Argument: A Critique" i *Proceedings of the Summer Conference on Argumentation*, red. J. Rhodes & S. Newell, 338-347. Falls Church, VA: Speech Communications Association, 1980.
- Jacobs, S. & Jackson, S. "Argument as a Natural Category: The Routine Grounds for Arguing in Conversation", *Western Journal of Speech Communication* 45 (1981), 118-132.
- Jacobsen, Thorkild. *The Treasures of Darkness: A History of Mesopotamian Religion*. New Haven. CT: Yale University Press, 1976.
- Johnstone, Henry W. Jr. *Validity and Rhetoric in Philosophical Argument*. University Park, PA: Dialogue Press of Man and World, 1978.
- Kermode, Frank. "Secrets and Narrative Sequence", *Critical Inquiry* 7 (1980), 83-101.
- Key, Valdimer Orlando. *The Responsible Electorate: Rationality in Presidential Voting, 1936-1960*. New York: Vintage Books, 1966.
- Kidd, Virginia. "Happily ever after and other Relationship Styles: Advice on Interpersonal Relations in Popular Magazines, 1951-1973", *The Quarterly Journal of Speech* 61 (1975), 31-39.
- Kirkwood, W. G. "Storytelling and Self-confrontation: Parables as Communication Strategies", *The Quarterly Journal of Speech* 69 (1983), 58-74.
- Krashen, Stephen D. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press, 1982.
- Kuhn, Thomas S. "Second thoughts on Paradigms", i *The Structure of Scientific Theories*, red. F. Suppe, 459-482. Urbana, IL: University of Illinois Press, 1974.
- Langer, Susanne K. *Feeling and Form: A Theory of Art*. New York: Charles Scribner's Sons, 1953.
- Loneragan, Bernard J.F., SJ. *Insight: A Study of Human Understanding*. New York: Harper and Row, 1958.
- Lucaitas, John L. (1981). "Rhetoric and the Problem of Legitimacy", i *Dimensions of argument: Proceedings of the Second Conference on Argumentation*, red. G. Ziegelmüller & J. Rhodes. Annandale, VA: Speech Communication Association, 1981.
- Lyne, John. "Discourse, Knowledge, and Social Process: Some Changing Equations", *The Quarterly Journal of Speech* 68 (1982), 201-214.
- Masterman, Margaret. "The Nature of a Paradigm", i *Criticism and the Growth of Knowledge*, red. I. Lakatos & A. Musgrave, 59-89. London: Cambridge University Press, 1970.
- McCracken, S. "The Peace of the Grave", *National Review* (23. Juli, 1982), 904-905.
- McGee, Michael Calvin & Martin, Martha Ann. "Public Knowledge and Ideological Argumentation", *Communication Monographs* 50 (1983), 47-65.
- McGee, Michael Calvin, Allen Scult & J. Kenneth Kuntz. "Genesis 1-3 as Sacred Text: An Inquiry into the Relationship of Rhetoric and Power", Upubliceret paper, The University of Iowa, Department of Communication, 1983).
- McGuire, Michael. "Mythic Rhetoric in Mein Kampf: A Structural Critique", *The Quarterly Journal of Speech* 68 (1977), 1 - 13.
- MacIntyre, Alasdair. "Rationality and the Explanation of Action", i *Against the Self-image of the Age. Essays on Ideology and Philosophy*, red. A. MacIntyre, 244-259. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1978.
- MacIntyre, Alasdair. *After Virtue: A Study in Moral Theory*. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1981.
- McKerrow, Ray E. "Rhetorical Validity: An Analysis of Three Perspectives on the Justification of Rhetorical Argument", *Journal of the American Forensics Association* 13 (1977), 133-141.
- McKerrow, Ray E. "Argument Communities: A Quest for Distinctions", i *Proceedings of the Summer Conference on Argumentation*, red. J. Rhodes & S. Newell, 214-227. Falls Church, VA: Speech Communication Association, 1980a.
- McKerrow, Ray E. "On Fields and Rational Enterprises: A Reply to Willard", i *Proceedings of the Summer Conference on Argumentation*, red. J. Rhodes & S. Newell, 401-411. Falls Church, VA: Speech Communication Association, 1980b.

- McKerrow, Ray E. "Senses of Argument: Uses and Limitations of the Concept", i *Dimensions of Argument: Proceedings of the Second Conference on Argumentation*, red. G. Zieglmuller & J. Rhodes, 980-986. Annandale, VA: Speech Communication Association, 1981.
- McKerrow, Ray E. "Rationality and Reasonableness in a Theory of Argument", i *Advances in Argumentation Theory and Research*, red. J. R. Cox & C. A. Willard, 105-122. Carbondale, IL: Southern University Press, 1982.
- Medina, Angel. *Reflection, Time, and The Novel: Toward a Communicative Theory of Literature*. London: Routledge and Keagan Paul, 1979.
- Mink, Louis O. "Narrative Form as a Cognitive Instrument", i *The Writing of History*, red. R.H. Canary, 129-149. Madison, WI: University of Wisconsin Press, 1978.
- Nelson, J.S. "Tropical History and the Social Sciences: Reflections on Struever's Remarks", *History and Theory*, Beiheft 19 (1980), 80-101.
- Ochs, Donovan J., & Ronal J. Burritt. "Perceptual Theory: Narrative Suasion of Lysias", i *Explorations in Rhetorical Criticism*, red. C.J. Stewart, D.J. Ochs & G.P. Mohrmann, 51-74. University Park, PA.: The Pennsylvania State University Press, 1973.
- Ogden, S.M. "Myth and Truth", i *The Reality of God*, S.M. Ogden, 99-129. San Francisco: Harper and Row, 1977.
- O'Keefe, Daniel J. "Two Concepts of Argument", *Journal of the American Forensics Association* 13 (1977), 121-128.
- O'Keefe, Daniel J. "The Concepts of Argument and Arguing", i *Advances in Argumentation Theory and Research*, red. J.R. Cox & C.A. Willard, 3-23. Carbondale, IL: Southern Illinois University Press, 1982.
- Ong, Walter. *Orality and Literacy: The Technologizing of the Word*. London: Methuen & Co, 1982.
- Perelman, Chaim, & Lucie Olbrechts-Tyteca. *The New Rhetoric: A Treatise on Argument*, oversat af J. Wilkinson & P. Weaver. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1969.
- Perelman, Chaim . "The Rational and the Reasonable", i *The New Rhetoric and The Humanities: Essays on Rhetoric and its Applications*, Chaim Perelman, 117-123. Boston: D. Reidel, 1979.
- Pierre, A.J. "Review of The Fate of the Earth", *Foreign Affairs* 60 (1982), 1188.
- Polanyi, Michael. *Personal Knowledge: Towards a Postcritical Philosophy*. Chicago: University of Chicago Press, 1958.
- Pryor, B. "Saving the Public through Rational Discourse", i *Dimensions of Argument: Proceedings of the Second Conference on Argumentation*, red. G. Zeigelmuller & J. Rhodes, 848-864. Annandale, VA.: Speech Communication Association, 1981.
- Ramsey, Ian Thomas. "Religion and Science: A Philosopher's Approach", i *New Essays on Religious Language*, red. D.M. High, 36-53. New York: Oxford University Press, 1969.
- Randall, J.H. Jr. *The Making of the Modern Mind*. New York: Columbia University Press, 1976.
- Rarick, David L., Mary B. Duncan, David G. Lee & Linda W. Porter. "The Carter Persona: An Empirical Analysis of the Rhetorical Vision of Campaign '76", *The Quarterly Journal of Speech* 63 (1977), 258-273.
- Ricoeur, Paul. *Interpretation Theory: Discourse and the Surplus of Meaning*. Fort Worth, TX: The Texas Christian University Press, 1976.
- Ricoeur, Paul. "Narrative Time", *Critical Inquiry* 7 (1980), 169-190.
- Rorty, Richard. *Philosophy and the Mirror of Nature*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1979).
- Sanders, N.K. *The Epic of Gilgamesh*, New York: Penguin Books, 1982.
- Schell, Jonathan. *The Fate of the Earth*. New York: Avon Books, 1982.
- Schrag, Calvin O. *Radical Reflection and the Origins of The Human Sciences*. West Lafayette, IN: Purdue Department of Philosophy, 1980.
- Schrag, Calvin O. "Rhetoric, Hermeneutics and Communication", ikke-publiceret manuskript, Purdue University. Department of Philosophy, 1984.
- Scott, R.L. "Evidence in Communication: We are such Stuff", *Western Journal of Speech Communication* 42 (1978), 29-36.

- Scult, Allen. "The Rhetorical Character of the Old Testament and its Interpretation", paper givet ved møde for det International Society for the History of Rhetoric, Florence, Italien, 1983.
- Sennett, Richard. *The Fall of Public Man: On the Social Psychology of Capitalism*. New York: Vintage Books, 1978.
- Sillars, Malcolm O., & Patricia Ganer. "Values and Beliefs: A Systematic Basis for Argumentation", i *Advances in Argumentation Theory and Research*, red. J.R. Cox & C.A. Willard, 184-201. Carbondale, IL: Southern Illinois University Press, 1982.
- Simons, Herbert C. "In Praise of Muddleheaded Anecdotalism", *Western Journal of Speech Communication* 42 (1978), 21-28.
- Todorov, Tzvetan. *The Poetics of Prose* (oversættelse af R. Howard). Ithaca, NY: Cornell University Press, 1977.
- Toulmin, Stephen E. *The Uses of Argument*. Cambridge: Cambridge University Press, 1958.
- Toulmin, Stephen E. "Reasons and Causes", i *Explanation in the Behavioral Sciences*, red. R. Borger & F. Cioffi, 1-41. Cambridge: Cambridge University Press, 1970.
- Toulmin, Stephen E. *Human Understanding*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1972.
- Toulmin, Stephen E. *The Return to Cosmology: Postmodern Science and the Theology of Nature*. Berkeley, CA: University of California Press, 1982.
- Toulmin, Stephen E., Richard Reike & Allan Janik. *Introduction to Reasoning*. New York: Mac-Millan, 1979.
- Turner, Victor. "Social Dramas and Stories about them", *Critical inquiry* 7 (1980), 141-168.
- Voegelin, Eric. *The New Science of Politics*. Chicago: University of Chicago Press, 1952.
- Voegelin, Eric. *From Enlightenment to Revolution*. Durham, NC: Duke University Press, 1975.
- Wallace, Karl. "The Substance of Rhetoric: Good Reasons", *The Quarterly Journal of Speech* 49 (1963), 239-249.
- Wenzel, Joseph W. "Toward a Rationale for Value-centered Argument", *Journal of the American Forensics Association* 13 (1977), 150-158.
- Wenzel, Joseph W. "Perspectives on Argument", i *Proceedings of the Summer Conference on Argumentation*, red. J. Rhodes & S. Newell, 112-133. Falls Church, VA: Speech Communication Association, 1980.
- Wieseltier, Leon. "The Great Nuclear Debate", *The New Republic* (10. og 17. januar, 1983), 7-38.
- Willard, C.A. "A Reformulation of the Concept of Argument: The Constructivist/Interactionist Foundations of a Sociology of Argument", *Journal of the American Forensics Association* 14 (1978), 121-140.
- Willard, Charles Arthur. "Argument Fields", i *Advances in Argumentation Theory and Research*, red. J.R. Cox & C.A. Willard, 24-77. Carbondale, IL: Southern Illinois University Press, 1982.
- White, Hayden. *Metahistory; Tropics of History*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University, 1978.
- White, Hayden. "The Value of Narrativity in the Representation of Reality", *Critical Inquiry* 7 (1980), 5-27.
- Zarefsky, David. "Reasonableness in Public Policy Argument: Fields as Institutions", i *Dimensions of Argument: Proceedings of the Second Conference on Argumentation*, red. G. Ziegelmueller & J. Rhodes, 88-100. Annandale, VA: Speech Communication Association, 1981.
- Ziegelmueller, George & Jack Rhodes (red.). *Dimensions of Argument: Proceedings of the Second Conference on Argumentation*. Annandale, VA: Speech Communication Association, 1981.
- Ziman, John. *Public Knowledge*. London: Cambridge University Press, 1968.